دورهٔ چهاردهم قانون‌گذاری — جلسه ۵۷ — شمارهٔ مسلسل ـ ۱۳۱۴

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه دوم شهریور ماه ۱۳۲۳ ☆

فهرست مطالب :

۱ ـ تصویب صورت مجلس
۲ ـ مذاکره نسبت بورود در دستور
۳ ـ بقیه شور لایحه مربوط به تعهد مازاد
۴ ـ موقع و دستور جلسه آتیه ـ ختم جلسه

مجلس یکساعت قبل از ظهر بریاست آقای سید محمد صادق طباطبائی تشکیل گردید

صورت مجلس روز سه شنبه ۳۱ امرداد ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند ☆☆

[۱ ـ تصویب صورت مجلس]

رئیس ـ اعتراضی برصورت جلسه هست ؟

ساسان ـ بنده اعتراضی داشتم.

رئیس ـ بفرمائید .

ساسان ـ بنده در جلسه گذشته با استدلال مشروح با ورود در دستور مخالفت کردم متأسفانه معلوم میشود هیئت تحریریّه درست توجه بوظیفه خودشان ندارند برای اینکه فقط اشاره شده است که پس ازمخالفت فلانی بورود دردستور رأی گرفته شده است حقیقتش این است که درموقع قرائت صورت جلسه درست توجه ندارند بنده استدعا میکنم که هیئت تحریریه مجلس بیشتر دقت نمایند و درقسمت تلخیص توجه‌زیادتری بنمایند واینطور مختصر ننویسند بلکه‌زیادتر بنویسند .

رئیس ـ آقای طوسی .

طوسی ـ عرض کنم خاطر آقای ساسان را توجه‌میدهم باینکه در صورت جلسه رؤس مطالب نوشته میشود و این قسمتی را که‌میفرمایند درصورت مشروح‌تمام نوشته میشود و با اینکه صورت جلسه خلاصه نوشته شده ۸ صفحه شده البته تصدیق میفرمائید که اگر بخواهند بیشتر از این باشد خیلی زیاد میشود و کار مشکلی است و این قسمتهائیکه صورت جلسه درست توجه ندارند بنده استدعا میکنم که

☆ عین مذاکرات مشروح پنجاه و هفتمین جلسه از چهاردهمین دورهٔ قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)
ادارهٔ تند نویسی وتحریر صورت مجلس

☆☆ اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :
غائبین بی اجازه ـ آقایان ـ تربتی ـ فرمند ـ بیات ـ خاکباز ـ ذوالقدر ـ نبوی ـ کفائی ـ رحیمیان ـ آصف ـ مقدم ـ فتوحی تولیت ـ قبادیان ـ ظفری ـ اکبر ـ دکتر رادمنش ـ سیف پور ـ دشتی ـ تهرانچی ـ بهادری ـ معدل ـ حشمتی
دیر آمدهٔ بی اجازه ـ آقای دکتر کیان

فرمودید درصورت مشروح نوشته میشود .

رئیس ـ اعتراض دیگری نیست ؟ (اظهار شد ـ خیر) صورت مجلس تصویب شد .

[۲ ـ مذاکره نسبت بورود در دستور]

رئیس ـ بعضی از آقایان اجازه نطق قبل از دستور خواسته‌اند

بعضی از نمایندگان ـ دستور دستور

اردلان ـ بنده مخالفم

رئیس ـ بفرمائید

اردلان ـ عرض کنم چند جلسه است که اجازه نطق قبل از دستور داده نشده است و حالاهم آقای وزیر دارائی تشریف ندارند که لایحه مازاد را مطرح کنیم آقای وزیر بهداری‌هم‌تشریف ندارند که‌لایحه بهداری مطرح شوداجازه بفرمائید برای نیمساعت‌یا سه ربع ساعت مطالب‌لازم‌دیگری که هست گفته شود

کاظمی ـ بنده عرضی دارم

رئیس ـ رأی میگیریم به ورود در دستور

محمد طباطبائی ـ دستورچیست؟

رئیس ـ چندین لایحه وچندین طرح است . اولاً بقیه شور در تمدید مادهٔ واحده است و بقیه شور لایحه سازمان بهداری است بعدهم لایحه نقره است و یکی دیگر لایحه‌ایست راجع به کمیسیونی که‌آقای دکتر شفق‌پیشنهاد کرده‌اند

اردلان ـ وزرای مربوطه تشریف ندارند

رئیس ـ درهرصورت‌بایدرأی بگیریم آقایانیکه موافقند با ورود دردستور قیام نمایند (اکثربرخاستند)تصویب‌شد .

یکنفر از نمایندگان ـ پیشنهادات‌خوانده شود و رأی بگیرید .

امینی ـ وزیر مسئول نیست آقا .

رئیس ـ آقای محمد طباطبائی .

محمد طباطبائی ـ عرض کنم هر وقت که یکقدری عرصه تنگ است آقایان متوسل به نظامنامه میشوند وحالا باز ازلحاظ نظامنامه خواستم آقای رئیس را متوجه کنم که سؤالی که از آقایان وزراء میشود ....

فاطمی ـ آقای رئیس اصلاً بیخود اجازه داده اند .

محمد طباطبائی ـ حالا که اجازه داده‌اند باید صحبت بکنم وقتیکه شما رئیس شدید ممکن است اجازه ندهید میخواستم عرض کنم سئوالی که از آقایان وزراء میشود طبق نظامنامه باید درظرف مدت یکماه برای جواب حاضر شوند الا آن بنده بیش از مدت یکماه است که از آقایان وزیر جنگ و وزیر کشور سئوالی کرده ام و بوسیله مقام ریاست هم ابلاغ شده است حالا که آقایان تشریف ندارند ولی آقای اردلان‌که تشریف‌دارند خواستم تقاضا کنم ایشان بهمکاران خودشان یاد آوری کنند که برای جواب حاضر شوند .

وزیر پیشه وهنر (آقای‌اردلان) ـ چشم ـ اطاعت‌میکنم بایشان میگویم .

رئیس ـ بنده‌که نمیدانم آقایان درچه موضوع میخواهند حرف بزنند جالا پیشنهادات باید خوانده شود .

امینی ـ بنده سؤالی کرده‌ام از آقای وزیر پیشه وهنر و در حدود مدت یکماه هم هست استدعا میکنم که ایشان جواب بدهند .

وزیر پیشه وهنر ـ بنده برای جواب حاضرم .

[۳ ـ بقیه شور لایحه مربوط به تعهد مازاد]

رئیس ـ اگر اجازه میفرمائید سئوالات را میگذاریم برای آخر جلسه حالا پیشنهادات قرائت میشود .

پیشنهاد آقای دکتر اعتبار :

پیشنهاد میکنم تبصره یك ماده واحده بشرح زیر اصلاح شود :

تبصره ـ دولت مکلف‌است محصولات کارخانجات داخلیرا با پرداخت ۲۰ در صد سود روی قیمت تمام شده خریداری نموده و در دسترس عامه بگذارد .

رئیس ـ آقای دکتر اعتبار .

دکتر اعتبار ـ عرض بنده راجع به تبصره ماده واحده

است و آقایان همه تصدیق میکنند که این تبصره ناقص‌است و آن منظوری را که باید تأمین بکند تأمین نمی کند صاحبان سهام هرطوریکه مصلحتشان اقتضا بکنند وانصافشان اجازه بدهد محصول کارخانه را بفروش میرسانند اینجا خیلی صحبت میشود که چه جور میشود جلوی اینکار را گرفت بعضی از آقایان من جمله آقای دکتر عبده پیشنهاد کردند و معتقد بودند که یك مجازاتی باید برای آنها قائل شد البته این بجای خودش صحیح است ولی مقررات باید طوری وضع شود که راه فرار از آن یک قدری مشکل باشد بعقیده بنده تنها راهی که دولت میتواند از این کار جلوگیری کند و جلوی گرانفروشی را بگیرد اینست که‌خود دولت باید محصولات این کارخانجات را باسود ۲۰ در صد بخرد .

فداکار ـ ۲۰ در صد چی ؟

دکتر اعتبار ـ بیست‌درصدنسبت بسهام سالیانه بخردو آنها را در دسترس عامه بگذارد البته ممکن است بگوئیم که دولت چون تاجر خوبی نیست نتواند این کار را بخوبی انجام‌دهد البته اینها چیز های فرعی است و خود دولت‌باید اینقدر سیاست و درایت داشته باشد و بتواند یك سندیکا یا اداره تأسیس کند که اینکار را انجام دهد .

رئیس ـ آقای وزیر پیشه وهنر .

وزیر پیشه و هنر ـ این تبصره قبلاً در مجلس بوسیله خود آقایان نمایندگان پیشنهاد شده بود و خود دولت در نظر داشت که ماده واحده وتبصره را بدون تغییر مجدداًتمدید آن را ازمجلس بخواهد چنانچه در یك مورد دیگر هم‌بنده عرض کردم که اگربخواهیم این‌ماده واحده را در اطرافش بحث کنیم و مواردیکه بر او مترتب است آنهارا در نظر بگیریم و یك تبصره ها و یك چیز های دیگری در آن اضافه بکنیم آنوقت مستلزم مطالعات بیشتری خواهد بود (صحیح است) ولی نظر دولت این بود که این تبصره عیناً بتصویب مجلس برسد حالا برای‌اینکه گفته‌شود طرزاجرای آن چه قسم است دولت آئین نامهٔ خواهد نوشت و آن‌آئین نامهٔ جزئیات را در نظر خواهد گرفت و حالا اگر بخواهیم مطابق این پیشنهادات آقایان نمایندگان مواردی را درنظر بگیریم لازم میشود که بعد در آئین نامهٔ بنویسیم که تمایل دولت‌این‌است که این ماده‌بطرزی‌که تنظیم‌شده‌تصویب شود .

رئیس ـ آقای هاشمی .

هاشمی ـ بطور کلی بنده‌با دادن پیشنهادهای بسیاردر یك ماده قانون باندازه‌ای که بکلی تصویب قانون را ماه ها بتأخیر بیندازد مخالف هستم شاید در تاریخ مشروطیت ایران در هیچ یك از دوره های تقنینیه بقدر دورهٔ سیزدهم قانون نگذشته است علت این بود که آقایان نمایندگان اگر نظریاتی داشتند تماماً در کمیسیون حضور بهم میرسانیدند و پیشنهادات خودشان را به کمیسیون‌ها میدادند وقانون‌منقح و پاکیزه بمجلس میآمد و فوری هم تصویب میشد درتمام دورهٔ سیزدهم یك فقره نظیر دو پیشنهاد دیروز تصویب شد و آنهم پیشنهاد آقای دکتر ملك زاده بود راجع بکشمش که جزو مواد خواربار بشود و دولت مخالف‌بود ایشان پافشاری کردند تصویب شد بعد رفت بکمیسیون بعد از یك مدتی برگشت وبالاخره دولت مخالفت کرد و ردشد بنده‌در دو پیشنهاد دیروز که تصویب شد اشکال داشتم . مخصوصاً نسبت به پیشنهاد آقای دکتر مصدق که مجال نشد در همان روز از خود معظم‌له توضیح بخواهم و آن پیشنهاد تصویب شد بالاخرهٔ گاهی میشود خوب چیزهائی از مجلس بیرون نمیآید بنابر این باید سعی کرد که بدون مطالعه نشود از آن جمله پیشنهادهائی که مخالف‌هستم پیشنهادی است که آقای دکتر عبده در آخر جلسه گذشته دادند .

دکتر عبده ـ خیر آقا پیشنهاد بنده حسابی بوده است .

هاشمی ـ آن پیشنهاد پیشنهادیست که در ضمن اصلاح ۲۰٪ را اضافه نمودید .

دکتر عبده ـ خیر این نیست اشتباه‌فرمودید .

هاشمی ـ بالاخره موضوع ۲۰٪ سود ویژه منظور داشتن است قانونی هم در دوسال پیش گذشت و سود ۱۲٪ بود خودشان فرمودند که موفق باجرای آن نشدندصاحبان

کارخانجات یا اجحاف کردند یا نکردند خود آقای دکتر عبده پریروز فرمودند که چه اجحافاتی صاحبان کارنجات نمودند حالا در مقابل آن اجحافات صدی هشت هم برسود ویژه‌شان اضافه میکنید و بتصویب مجلس میرسانید؟ که با صدی بیست عایدات خالص کالاهاشان را بفروشند این را همانطوریکه آقای اردلان فرمودند واگذار کنید بنظر دولت و همانطور که سابقاً ۱۲٪ بوده تصویب کنید بعداگر درضمن عمل اشکالاتی پیش آمدکرد خود دولت یا آقایان تغییر بدهند و اصلاح کنند خلاصه عرض بنده این است که در مجلس یك ماده قانونی آوردن و زیاد پیشنهاد دادن باندازه‌ای که ۶ ماه هفت ماه بگذرد و یك قانونی تصویب شود با این وضع فعلی مملکت درست در نمیآید.

رئیس ـ آقای دکتر اعتبار

دکتر اعتبار ـ بنده میخواهم یك توضیحی عرض کنم خیلی تعجب میکنم از فرمایشات آقایان با آنکه تصدیق میکنند که تبصره این ماده واحده درست اجرا نشده چون ناقص بوده نتوانستند اجراء کنند باوجود این سفت وسخت می چسبند که باید نگاهش بداریم این چه معنی دارد امروز اگر ما واقعاً اقدامی نکنیم که جلوی گرانفروشی را بگیریم یك صدمه‌ای بصنعت کشورزده‌ایم وبعد ازجنگ کارخانجات ما بجز یك تیکه آهن پاره چیزی نخواهد بود و نمیتوانند باهیچیك ازمحصولاتیکه ازخارج وارد میشود(کنکورانس) بکنند ممکن است که مقصود آقای هاشمی این بوده که صدی بیست نشود وپیشنهاد من منصفانه نیست امروز دربازار که پول را صدی بیست و پنج یا صدی سی تنزیل میدهید شما نباید بآن‌ها صدی دوازده منافع بدهید این صدی بیست برای این اضافه شد که یك سود منصفانه بآن ها رسیده باشد و بعقیده بنده بهتر این است که آقایان موافقت بفرمایند

مهندس فریور ـ این صدی بیست را اصلاح فرمائید صدی بیست در سال و الا میشود صدی هزار

دکتر اعتبار ـ اصلاح میکنم صدی بیست درسال بنابراین اینطور میشود:

تبصره: دولت مکلف است قیمت محصول کارخانجات داخلی را بطوریکه سود آن از بیست در صد در سال تجاوز نکند خریداری نموده و در دسترس عامه بگذارد.

فرهودی ـ آقا این پیشنهاد پیشنهاد خرج است

رئیس ـ درپیشنهادات فقط پیشنهاددهنده توضیح میدهد و یکنفر صحبت میکند

اردلان ـ اجازه میفرمائید؟

رئیس ـ بفرمائید

اردلان ـ آقایان توجه بفرمایند که این پیشنهاد آقای دکتر اعتبار یك مشکل بزرگی را برای دولت ایجاد میکند وهمانطور که آقایان نظردارند یك خرجهائی ویك کارهائی را زیاد میکند و متأسفانه باید آقایان تصدیق بفرمایند که این کالاهائی را که ماالآن خودمان بواسطه وسعت مملکت و بواسطه بی اطلاعی از طرزتقسیم آن هنوز نمیتوانیم بطور دلخواه تقسیم کنیم حالا مال مردم را هم از دستشان بگیریم این بنظر بنده عملی نیست

رئیس ـ رأی می گیریم

فرهودی ـ آقا پیشنهاد خرج قابل رأی نیست

رئیس ـ این پیشنهادخرج نیست که مستلزم رأی نباشد پیشنهاد خرج این است که مثلاً بگوئید صد تومان بفلانجا و الا آمدن و کلا هم به مجلس خرجی دارد

هاشمی ـ اگر آقایان مخالفند رأی ندهند

دکتر اعتبار ـ این پیشنهاد خرج نیست شما محصولات را ازیکدست میخریدوازیکدست میفروشید این چه خرجی دارد میخواهند آقایان رأی بدهند میخواهند رأی ندهند این اگر پیشنهاد خرج بود نمیتوانستیم رأی بگیریم

رئیس ـ عملی نیست نمیشود

رئیس ـ آقایانیکه موافقند باپیشنهاد آقای دکتر اعتبار قیام نمایند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد

پیشنهاد آقای دکتر جلال عبده قرائت میشود:

پیشنهادمیکنم که تبصره ماده واحده ۲۴ خرداد ۱۳۲۱ بطریق ذیل اصلاح شود.

تبصره ـ دولت مکلف است برای کارهائی که درکارخانه‌های داخلی و شرکتها تهیه میشود در سال حداکثر ۲۰٪ بهای تمام شده را سود برای صاحبان سهام منظور دارد مأمورینی که عهده دار این وظیفه هستند واز انجام آن امتناع نمایند ویا برخلاف واقع گواهی کنند بانفصال ابد از خدمات دولتی محکوم خواهند شد مگراینکه عمل آنها درعین حال مشمول کیفر شدیدتری باشد که دراین صورت بهردو کیفر محکوم می شوند.

مدیران کارخانجات و شرکتها که بهای مقرر از طرف دولت را رعایت ننموده وبمنظور فرار از مقررات این قانون باقدامات تصنّعی ازقبیل معاملات صوری و تشکیل شرکتهای مصنوعی ویا تقسیم کالاها بین صاحبان سهام و یا تغییر دفاتر برخلاف واقع وغیره متوسل‌شوند بحبس تأدیبی ازشش ماه‌تا سه سال و غرامت از ده هزار ریال تا پانزده هزار ریال محکوم خواهند شد.

دکتر جلال عبده ـ اجازه میفرمائید؟

رئیس ـ بفرمائید

دکتر جلال عبده ـ عرض کنم بنده‌در آن تبصره اصلاحی که پیشنهاد کرده بودم یك اصلاحی کردم برای اینکه نظر یکی از همکاران محترم‌هم تأمین شود (تبصره پیشنهادی را بشرح گذشته قرائت نمودند) بطوریکه ملاحظه میفرمائید سود صدی دوازده (۱۲٪) برای صاحبان سهام نسبتاً کم بود برای اینکه رعایت صرفه وصلاح صاحبان کارخانجات‌هم‌شده باشد ۱۲٪ را بالابردیم و کردیم بیست درصددرعین‌حال‌برای صاحبان سهام کارخانجات که برخلاف این مقررات رفتار میکردند وبمنظور فرارازاین قانون میخواهند یك‌معاملات صوری‌انجام بدهند یا از طرفی دیگرمیخواهند حکم‌قانون را رعایت نکنندیك مجازاتی درنظر گرفته شده است‌همینطور مأمورین دولتی که تعیین بهاء بعهده آنها است از تعیین بهاء برطبق این قانون خودداری میکنند یا مرتکب خلافی میشوند آنها را هم پیش بینی کردیم که مشمول این تبصره کیفری میشوند بنده اینجا در این پیشنهاد برای تبصره‌ای که موجود است یك سانکسیون تضمینی تهیه کرده‌ام وهم با بالابردن‌صدی‌دوازده (۱۲٪) به صدی بیست رعایت‌صرفه و صلاح کارخانجات هم شده است

رئیس ـ آقای نقابت مخالفید؟

نقابت ـ عرضی ندارم

رئیس ـ آقای تهرانی مخالفید؟

تهرانی ـ عرضی ندارم

فرخ ـ بنده مخالفم

رئیس ـ بفرمائید

فرخ ـ اجازه فرمودید. بنده شرفیاب شوم؟

رئیس ـ بفرمائید

فرخ ـ فرمایشات آقای دکترعبده صحیح است‌ولی باید دید محلش کجاست این ماده قانونی که دولت پیشنهاد کرده است عبارت ازیك ماده‌ایست که سابقاً بوده است برای تخلف از پرداخت مازاد غله حالا ما دراین ماده تبصره‌هائی در هر موضوعی یکی برای تجارت یکی برای خرید یکی برای فروش میآوریم و ۲۰٪ برای کارخانجات اضافه میکنیم‌خرده خرده این یك کد خواهد شد خوب است یك ماده‌ای هم بیاوریم که آقایانیکه از فلان مدرسه بیرون میآیند رتبه ۶ بگیرند آن چه مربوط است باینجا یك پیشنهادی تهیه‌شده که دولت در این قسمتها یك قانونی تا ۱۵ روز دیگربیاورد و به مجلس تقدیم کند ولی دراین مورد یعنی در این تقاضائی که دولت کرده‌است ازنقطه‌نظر پرداخت‌مازادغله صلاح نیست این اصلاحات وتبصره‌هاپیشنهادشودزیرا اصل‌موضوع از بین خواهدرفت‌این قسمت‌فرمایشات آقای دکترعبده صحیح‌است وقسمتهای دیگرهم صحیح است ولی خوب‌است که دولت را موظف کنیم که یك قانونی بیاورد و در مجلس تصویب شود بنابراین‌استدعا میکنم ازاین پیشنهادات دراین ماده آقایان صرفنظرکنندوموافقت‌بفرمایندبهمین‌طوریکه‌دولت پیشنهاد کرده است تصویب شود درآن قسمتها هم پیشنهادی تقدیم شده‌است که‌تا۱۵ روز دیگر دولت یك قانونی تقدیم کند.

دکتر عبده ـ بنده توضیحی دارم

رئیس ـ بفرمائید .

دکتر عبده ـ بنده تصور میکنم که آقای فرخ بقانون مصوب ۲۱ خرداد ۱۳۲۱ مراجعه نفرموده اند و الا اگر مراجعه فرموده بودند پیشنهاد بنده را خارج از موضوع نمیدانستند بنده آن قانون را میخوانم : ماده یگانه خرداد ۱۳۲۱ دو جزء دارد یکی مادهٔ واحده است و یك تبصره و آن تبصره‌این است : که دولت‌مکلف است برای کالاهائیکه از کارخانجات داخلی و شرکتها تهیه میشود قیمت معینی را منظوردارد . ما چون دیدیم رعایت‌این‌تبصره نشده‌آمدیم این تبصره رابصورت کاملتری‌پیشنهاد کردیم هم سود ۱۲ ٪ را به ۲۰ ٪ بالا بردیم وهم برای‌متخلفین اعم ازمأمورین‌دولت و صاحبان کارخانجات کیفری پیشنهاد کردیم و بنده تصور میکنم که اگرخودآقا هم‌ماده‌مربوطه‌را ملاحظه‌میفرمودند با بنده موافقت میفرمودند که این تبصره‌پیشنهاد شده کاملاً مربوط باین ماده واحده است .

رئیس ـ چه فرقی است بین‌پیشنهادآقای دکتر اعتبار و این پیشنهاد ؟

دکتر عبده ـ پیشنهاد آقای دکتر اعتبار این بود که دولت‌بخرد وبفروشد‌پیشنهاد بنده این‌است که دولت‌این کالاها را نخرد برای اینکه بنده خیال میکنم که دستگاه دولتی ما برای اینکار ناقص‌است و دولت کارهائی که داردنمیتواند انجام دهد بنده‌پیشنهاد کردم که‌دولت اینها را نخرد بلکه بوسیله مؤسساتی‌در دسترس‌مصرف کنندگان بگذارند واین برای تولید کنندگان یك سانکسیونی است که پیش بینی شده و درست مربوط به تبصره است .

حاذقی بنده مخالفم .

رئیس ـ قبل از شما اجازه خواسته اند .

حاذقی ـ بنده خیلی بیشتر اجازه خواسته بودم .

رئیس ـ هر که را که مینویسند‌بنده اجازه میدهم دونفر قبل از آقا اجازه خواسته اند بعداز این دونفر نوبت‌جنابعالی است .

دکتر عبده ـ بندم اخطار نظامنامهٔ دارم .

رئیس ـ بفرمائید .

دکتر عبده ـ در اطراف پیشنهاد باید پیشنهاد کننده مطابق آئین‌نامه توضیحی بدهدبعد هم یکنفر مخالف‌صحبت نماید و بعد رأی گرفته شود .

رئیس ـ آقایانیکه موافقند با پیشنهاد آقای‌دکترعبده قیام نمایند (عده کمی بر خاستند) تصویب نشد .

پیشنهاد آقای دکتر آقایان قرائت میشود : پیشنهاد میکنم تبصره بترتیب زیر تنظیم شود:

دولت مکلف است در مدت دو ماه برای محصولات کارخانه های داخلی روی اصول زیر تعیین قیمت بکند :

۱ ـ قیمت‌مواد اولیه ۲ ـ قیمت کارمزد ۳ ـ دو درصد مخارج اداری روی اقلام دوگانه فوق ٤ ـ ده‌در صد بعنوان منافع روی مجموع اقلام سه گانه .

کارخانه‌های پارچه بافی و نخ ریسی مجبور خواهند بود طبق تشخیص دولت نوع و مقدار مالی تهیه کنند که مورد احتیاج اکثریت‌مردم است .

ـ صاحبان کارخانه‌ها یاهیئت مدیره آنان که بر خلاف این اصل رفتار نمایند محکوم بیك سال حبس و پرداخت‌از یك میلیون تا پنج میلیون ریال جریمه نقدی خواهند شد

فرخ ـ این پیشنهادات جز تاخیر کارنتیجهٔ ندارد .

حکمت ـ (خطاب بآقای فرخ با حال عصبانی) چرا نمیگذارید یك تبصره مفیدی که صلاح حال مردم است تصویب شود .

فرخ ـ بنده نگذاشتم ؟

حکمت ـ بله شماها هستید که نمیگذارید مردم راحت باشند (همهمه نمایندگان ـ زنك ممتدرئیس)

رفیع ـ (خطاب بآقای فرخ) راست میگوید مردم‌لخت هستند .

فداکار ـ (خطاب بآقای‌فرخ با حالت عصبانی) درست میگوید شما همه شریك هستید .

رئیس ـ آقای دکتر آقایان بفرمائید توضیح بدهید .

دکتر آقایان ـ تبصره‌ایکه باین ماده واحده در مجلس

سیزدهم اضافه شده است غلط بوده است جایش اینجا نبوده دولت‌هم نمیباید که تقاضای تصویب این تبصره را ازمابکند این یك مطلب علیحده‌ایست بعد از شهریور میبایستی این قضایامطالعه‌شده‌باشد وحل‌هم‌شده باشد درنتیجهٔ سهل‌انگاری مجلس سیزدهم و در نتیجهٔ یك هوئی که در روزنامه‌ها شد آقایان آمدند این تبصره را گذراندند استدعا میکنم که دقت بفرمائید در متن آن و ملاحظه خواهید فرمود که این تبصره هیچگونه معطلی‌ندارد وامروزهم دولت درنتیجه سهل انگاری و اینکه فقط دکتر میلسپو گفته است که‌این قانون باید بگذرد در مجلس آورده است عرض کنم تبصره‌اش این است : دولت مکلف است برای کالاهائیکه از کارخانه‌های داخلی و شرکتها تهیه میشود قیمت معین و درسال حداکثر صدی‌دوازده‌سود برای‌صاحبان‌سهام آن منظوردارد قانون را برای اصلاح امور اجتماعی وضع میکنیم نه‌برای اینکه یك عده‌ای بشنوند و خوششان بیاید بعدهم فراموش بشود اینجا گفته شده است که بصاحبان سهام بیش از ۱۲ ٪ سود داده نشود این دلیل براین‌نیست که اجناس‌ارزان بشود اولاً تمام کارخانه‌هاشرکتهای‌سهامی‌هستند که ۱۲ درصد بیشتر نمیبرند و یك عده کارخانه‌های شخصی هستند که صاحبان سهام دارند و این ماده شامل آنها نمیگردد ثانیاً یعنی چه ۱۲ ٪ منافع بیشتر ندهند مثلاً اگر یك شرکتی ۷۰۰ درصد نفع کرد وماآمدیم تمام این منافع ۷۰۰ درصد را آنطوریکه آقایان بلد هستند جابجا کردیم و ۱۰ درصد بآقایان دادیم این قانون آنها را میگیرد ؟ نمیگیرد بنابراین اشخاصیکه این قانون را پیشنهاد کردند و تصویب کردند دقت لازمه را نکرده‌اند ماوقتی بخواهیم سطح زندگی راپائین بیاوریم باید یك تعادلی را درنظر داشته باشیم بین قسمت تولید و قسمت فروش علم اقتصادی یك اصولی دارد تامجلس شورای‌ملی این اصول را تعیین نکند وبدست دولت ندهد دولت نمیتواند این قانون‌را اجراء کند آنهم‌دولت‌ما که دستگاهش‌بقدری‌خراب است‌که باسه چهار هزارتومان خرج پانصد هزارتومان منافع را بیهوده ازبین بردااین‌اجحافیکه تابحال ازشهریور باینطرف بعمل آمده است اگرشما این قسمت را باتمام این تشریفات بگذرانید تمام این‌اجحافات برقرارخواهد ماند اگربالانرود پائین نمیآید باید اصول را رعایت کنند پشم قبل از شهریور هرتنی شصت هزار ریال بود فلان پارچه که در اصفهان میبافتند متری پنجتومان بفروش میرفت الآن پشم تنی ۲۲۰۰ تومان قیمت دارد همان پارچه متری ۳۵ تومان ٤۰ تومان قیمت دارد مابابد یك چیزی را کاملاً در نظربگیریم که در موقع جنگ قیمت جنس باعجله بالامیرود و خیلی مشکل‌است‌پائین‌بیاید برای‌پائین‌آوردنش‌بایستی یك‌دستگاه مخصوصی داشته باشیم ولی خارج از دولت باشد که بنشینند این‌اصول‌را تعیین کنند پیشنهاد بنده‌این‌است که باید قیمت مواداولیه که‌پشم‌خریده‌اید‌پنبه‌خریده‌اید‌این‌یك‌قیمت‌معینی برای شما تمام شده این فلانقدر مزدمیبرد غیراز این کارمزد یك مخارج‌اداری دارد و غیراز این هم ده در صد منافع رادر این سال بخصوص من حاضرم تقدیم صاحبان کارخانه نمایم میدانید این‌ده درصد چه میشود؟این ده در صداقلادر سال میشود ٤۰ در صد برای اینکه این سرمایه چهار دفعه پنج دفعه در سال میچرخد و این‌زیادهم نیست بگذاریدصاحبان کارخانجات سالیانه ٤۰ درصد ۵۰ در ٪ منافعش را ببرد ولی مشروط‌بیك‌شرط‌وآن شرط این‌است که قیمت فروش عبارت باشد از قیمتی که برای خودش تمام‌شده‌است باضافه‌یکقدری سود دراینصورت آن پارچهٔ را که شما ۲۵ تومان میخریدید آن پارچه را پنجتومان شش‌تومان‌میخرید بنابراین راه حلش این است که دراین تبصره یکی‌ازاین دوعمل رابکنید یادولت از این تبصره فعلاً صرف نظرکند چون این تبصره منطق ندارد یکمرتبه مجلس سیزدهم این کار را کردلزومی‌ندارد مجلس چهاردهم دو مرتبه این عمل را انجام دهد این تبصره راخارج میکنیم میرود در کمیسیون یك مطالعاتی میشود و تکمیلش میکنند میآوریم به مجلس و قانونش‌را میگذرانیم (صحیح است) اگر دولت این راقبول نمیکند بنده درپیشنهادخودم باقی هستم ضمناً یك‌موضوعی‌هم هست که میخواستم بعرض آقایان برسانم به بینید وقتیکه یك

موضوعی زیاد مطالعه نمیشود ووقتیکه یك موضوعی درمجلس طرح میشود برمیخورد باحساسات اگر عملی بشود که صحیح نیست ما پریروز در جلسه گذشته آمدیم رأی دادیم که اگر یکروز گندم بمتفقین خودمان دادیم فلانمقدار اضافه قیمت بگیریم .

مهندس فریور ـ اضافه قیمت نبود .

دکتر آقایان ـ آقای مهندس فریور درسال ۱۳۲۱ وقتی که گندم برای شما آوردند دو تا کشتی از آنها غرق شد گندمش غرق شد ملاحش غرق شد دیناری از شما مطالبه نکردند برفرض اینکه ۳۰ میلیون تومان ۵۰ میلیون تومان هم ما دریك معامله با متفقین خودمان ضرر کرده باشیم مانبایستی حساب بازرگانی کرده باشیم برای اینکه ما فردا هزار کار داریم با متفقین خودمان که ممکن است میلیون‌ها از آن استفاده کنیم

مهندس فریور ـ پس مجانی بدهیم ؟

دکتر آقایان ـ بله اگر بتوانیم مجانی بدهیم برای اینکه ده مقابلش هم بتوانید استفاده بکنید البته بهتر است

مهندس فریور ـ نفعی که ما نخواستیم

دکتر آقایان ـ موضوع ندارد عجله در این قضایا عجله میکنید بعدش آنوقت پشیمان میشوید اگر عجله نکرده بودند دراین ماده واحده و این ماده واحده تصویب شده بود به یك صورت خوبی درآمده بود و اجرا هم شده بود ولی عجله کردند ویك ماده واحده مزخرفی گذشت و تا حالا هم اجرا نشده است و باز هم همینطورخواهد شد

جمال امامی ـ آقا این توضیح پیشنهاد است که میدهید؟

دکتر آقایان ـ عرض کردم آقا شما اوقاتتان تلخ است و حاضر نیستید که بشنوید (فداکار ـ هر قانونی که بضرر سرمایه داراست اجرا نمیشود) حالا اگر دولت مخالف است این تبصره را در بیاورد از دکتر میلسپو نترسید این مسئله مربوط بدکتر میلسپو نیست

دکتر کشاورز ـ کی از دکتر میلسپو میترسد ؟

دکتر آقایان ـ بعلت اینکه دکتر میلسپو موضوع آوردن آرد را آئین نامه‌اش را صادر کرده ، نوشته فرستاده مشروط براینکه این قانون بگذرد (یکی از نمایندگان ـ بیخود چنین شرطی کرده) بنده هم همین را می گویم غلط کرده شرط کرده‌است ونباید بکند (مهندس فریور ـ این مذاکرات موضوع ندارد)

بیات (وزیرمشاور) ـ اجازه میفرمائید ؟

رئیس ـ بفرمائید

بیات ـ اولاً یك قسمتی را آقای دکتر آقایان اظهار نمودند که این تبصره چه مربوط است بمادهٔ واحده که دولت آورده است البته این را اگر مطابق نظامنامهٔ مجلس توجه بفرمایند در هر موردی مجلس میتواند یك تبصره بر مادهٔ که در مجلس تصویب شده است پیشنهاد کند این یك کاری است که جزء نظامنامه و از حقوق مجلس است (صحیح است) دولت یك مادهٔ آورده در مجلس شورای ملی این تبصره‌هم پیشنهاد شده و مورد توجه مجلس‌هم بوده تصویب‌هم کردند لهذا قانونیت پیدا کرد البته درطرز عمل باید همانطوریکه ایشان فرمودند این تبصره را شاید اگر بخواهند عملی کنند باید که شروط آنرا مفصل‌تر بکنند یعنی یك قانونی مخصوص این امر باشد که ترتیب اجرا و وصولش مرتباً نوشته شود و اجرا شود درهرصورت البته همانطور که عرض کردم از وظایف مجلس بود پیشنهاد کرد و مجلس‌هم تصویب کرد و البته مانمیتوانیم نسبت بیك قوانینی که مجلس دورهٔ قبل تصویب کرده حالا مورد تنقید یاحمله قرار بدهیم بجهت اینکه حالا منقضی شده یانشده البته مانبایستی قوانینی را که از مجلس شورای ملی میگذرد مورد حمله و این قسم مذاکرات قرار بدهیم زیرا وقتی که مجلس شورای‌ملی رأی داد و تصویب شد رأی‌اوهم البته قطعی است اما درقسمت دوم که فرمودند چرا دولت این قانون را پیشنهاد کرده است دولت این مادهٔ واحده را که درآن دوره گذشته بود حالا تمدیدش را خواسته (جمال امامی ـ این مدتش گذشته است دیگر تمدید نمیشود) عرض کنم دولت خواسته که این قانون تامدتی بقوت خودش باقی باشد و این تمدید است و از همین نقطهٔ نظر نمیتواند آن تبصرهٔ را که جزوش بود از

آن مجزا بکند . آن مادهٔ واحده که ازتصویب مجلس شورای‌ملی گذشته بود آنرا خواسته‌بود که یکمدت دیگری بقوت خودش باقی باشد بنابراین حالا اگر مجلس شورای‌ملی‌صلاح میداند که آن تبصره‌هم درجزء این قانون باشد رأی میدهد واگرصلاح نباشد همانطور که مذاکره هست وقتی که مورد رأی شد این تبصره را از مادهٔ واحده تفکیك میکند و هرقسمت آن که مورد موافقت مجلس شورای ملی باشد رأی میدهد هرقسمتی که مورد موافقت نباشد رد میشود این هیچ اشکالی ندارد و اماقسمتهای دیگر که آقایان اظهار کردند و فرمودند باصرار دکتر میلسپو این قانون به‌مجلس آمده البته تازمانیکه دکتر میلسپورئیس کل دارائی‌است یك قوانینی که بنظرش میرسد وصلاح میداند آنرا بدولت پیشنهاد میکند و دولت به‌مجلس میآورد و تقاضای تصویب آنرا میکند از یك آدم خارجی این تقاضا نشده که آقای دکتر آقایان فرمودند که این را دکتر میلسپو خواسته است و دولت آورده است درهرصورت البته برای جمع‌آوری و تأمین تعهدات یك مادهٔ واحده لازم است و وزارت دارائی این مادهٔ واحده را تقاضا کردند تمدیدبشود دولت‌هم موافقت کرده و به‌مجلس آورده و این آنطورکه تصور کردید جنبهٔ الزام و اجبار و این چیزها را ندارد .

رئیس ـ آقای مهندس فریور (صادقی ـ بنده‌هم‌اجازه خواسته‌بودم) آقایکنفر بیشترحرف نمیزند مطابق نظامنامه و ایشان اول اجازه خواسته‌اند . بفرمائید .

مهندس فریور ـ منظور آقای دکتر آقایان شاید بد نبود منظورشان این بود که یك طرحی بدهند که اجناس ارزان فروخته شود ولی پیشنهادشان بسیار بد تنظیم شده‌بود برای اینکه نوشته بودند استهلاك چند درصد مواد اولیه‌تان درصد یك چیزی که خیلی قابل بحث است و خیال نمی کنم جلسهٔ علنی مجلس صلاحیت داشته باشد در ورود این جزئیات یعنی حاضر باشد در این جزئیات مذاکره شود که استهلاك را درفلان ماشین باید ۵ درصد حساب کرد یادرفلان ماشین ۲ درصد حساب کرد و این یك چیزی بود که آقای دکتر آقایان (جف‌القلم) نوشتندودادند اینجا (دکتراعتبار ـ استهلاك برای اینکارخانه‌هامورد ندارد وقیمت آنها استهلاك شده‌است) اینها یك مسائلی است که بنظربنده اگر اینطور پیشنهاد میکردند که دولت را مکلف میکردند که برای طرز عمل و طرزاجرای این تبصره یك آئین‌نامه‌بنویسد وبیاورد بکمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر و آنوقت کمیسیون بازرگانی‌وپیشه وهنر بنشینند بحث کنند آنکه تصویب شد دولت مکلف باشد که اجرا کند آنوقت یك چیزحسابی از آب درمیآید و این راهم بنده‌پیشنهاد میکنم که طرز اجرایش را اینطوربکنند که بدهند به کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی کمیسیون آنرا مطالعه بکنند و بیاورند ضمناً نمیدانم چطور شد که ایشان یکمرتبه حمله کردند به‌پیشنهاد آقای دکتر مصدق درصورتیکه از بهترین پیشنهادها بود یك وقت آقا ما یك چیزی‌تعارف میخواهیم بدهیم بسیارخوبست مجانی‌هم میدهیم ولی‌یك وقت هست که قیمت می گیریم اولاً جملهٔ معترضه‌بنده عرض کرده باشم که متفقین باین صد دینار سه شاهی احتیاج ندارند و روزی میلیاردها خرج جنگ می کنند حالاهر خروار گندم را فرض بکنید ۱۰۰ تومان بخرند یا ۱۵۰ تومان‌اهمیتی‌ندارد که یك‌عده میخواهند این را بپراهن‌عثمان بکنند پیشنهاد آقای دکترمصدق‌هم این نبود که گرانتر بفروشند اینها را بپراهن عثمان نکنید پیشنهاد ایشان بسیار حسابی هم بود .

رئیس ـ آقای وزیر دارائی

وزیردارائی ـ اولا بعرض آقایان نمایندگان محترم میرسانم که با وجود اینکه میدانستم لایحهٔ که خودم تقدیم کردم مطرح است دیر شرفیاب شدم علتش این بود که کمیسیونی درنخست وزیری تشکیل شده بود دراثرشکایاتی که به مجلس راجع بتوزیع قند و شکر رسیده بود در این کمیسیون تصمیم گرفته شد که از روز شنبه قند و شکرماه گذشته و این ماه را توزیع بکنند و در حدود ۶۰۰ دکان شروع خواهند کرد تا درین موضوع رفاهیّت حاصل بشود و باین مناسبت که این تصمیم قطعی بشود بنده دیرتر شرفیاب شدم (جمال امامی ـ این برای تهران است برای ولایات چه

کرده اند ؟) فعلاً این برای تهران است نسبت بولایات هم البته اقدام میشود و علت دیرآمدنم را خواستم عرض کنم اما راجع بقیمت گندم که آقای دکترمصدق پیشنهاد فرمودند که قیمت خریدرا فرمودند دو برابرشود چون تقریباً بهمین مقدار مخارج حمل و نقل و اداری بهش تعلق میگیرد (صحیح است) عرض میکنم که در سنهٔ گذشته بقراریکه گزارش داده شده بود در حدود ۵۰ هزارتن گندم داده شده است اینطور نیست در تمام قسمت شمال در حدود ۱۵ هزار تن جنس داده شده است به متفقین و بموجب اعدادی که دیروز به بنده دادند اینطور است : در تمام قسمت شمال فقط ۱۵ هزار تن جو و پنج هزار تن گندم داده شده است به دولت شوروی و دیگر تعهدی هم شده است بین ما ومتفقین که آنها مثل سابق از خرید مستقیم جنس در کلیهٔ کشور خودداری بکنند وجنس را بگذارند ما خودمان بخریم اگرما زیادی داشتیم وآنهاهم احتیاج داشتند عوض اینکه بگذاریم جنس در انبارها فاسد بشود یا بدیگران داده شود بآنها بدهیم و اینهم که قسمت خرید در اینجا قید شده استدلال این بوده است که اولاً این اجناس چون درمحل تحویل میشود مخارج حمل و نقل زیادی بآن تعلق نمیگیرد ثانیاً خودشان اگراین اجناس را مستقیماً میخریدند با وسائلی که در دست داشتند حمل میکردند و این قیمت از برای آنها گران تمام میشود ما حالا با آقای دکتر مذاکره کردیم ایشان هم موافقت فرمودند که اگر این تبصره تصویب شد و آقایان در موقع رأی موافقت داشته باشند خود ایشان هم موافقت دارند که به قیمت تمام شده باشد نه بقیمت دو برابر ثانیاً اگر یک تعهداتی دولت قبلاً کرده باشد چون آن تعهدات قبلاً بوده است آنهاهم در نظر گرفته شود و معتبر باشد (دکترطاهری این مربوط به این پیشنهاد نبود) چون آقای مهندس فریور در این موضوع صحبت کردند بنده خواستم این را عرض کنم که سوء تفاهم نشود .

هاشمی ـ باید رأی گرفته شود به پیشنهاد آقای دکتر آقایان .

رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر آقایان آقایانی که موافقند با این پیشنهاد (یکی از نمایندگان دو مرتبه قرائت بفرمائید) (پیشنهاد آقای دکتر آقایان دوباره به توسط آقای هاشمی قرائت شد)

دکتر آقایان ـ در نتیجهٔ این مذاکرات بنده حاضرم این پیشنهاد را پس بگیرم مشروط بر اینکه تبصره اصلاح بشود ومشمول کلیهٔ کارخانه ها بشود و دولت هم مکلف باشد دریك مدتی اجرا کند (مهندس فریور ـ پس هم نگیرید رأی گرفته میشود اشکالی ندارد)

رئیس ـ حالا آقا دو فقره پیشنهاد شده است که تبصره برود به کمیسیون وبهمان ترتیب که مذاکره شد عمل بشود .

(پیشنهاد آقای دکترطاهری بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میشود بجای تبصرهٔ مادهٔ واحده تبصرهٔ زیر تصویب بشود : دولت مکلف است برای تعیین سود ویژهٔ محصولات کارخانجات داخلی تا دو هفتهٔ دیگر لایحهٔ برای تصویب مجلس تقدیم نماید .

رئیس ـ آقای دکتر طاهری

دکترطاهری ـ در اینکه محصولات کارخانها درش اجحاف میشود وبترتیب صحیحی بفروش نمیرود حرفی نیست اما اگر برای تعیین قیمت یك پایه و اساس دقیقی معین نشود عملی نیست و شایسته هم نیست که قانونی از مجلس بگذرد و عملی نشود چنانچه تبصرهٔ را که مجلس قابل توجه دانست وقانون شد عملی نشد وبنظربنده این عمل چون عمل مهمی است باید طوری بشود که دقیقاً در اطرافش مذاکره بشود و قانونی که وضع میشود عادلانه باشد از اینجهت مقتضی است که قانون مخصوصی بیاید برای این کار نه اینکه بعنوان تبصره دنبال یك ماده نوشته بشود اینست که بنده پیشنهاد میکنم که دولت برای اینکه مقصودش طفره نباشد که از اینجا تبصره برداشته شود وبعد هم آزاد بشوند ، دولت مکلف باشد که تا دو هفتهٔ دیگر یك لایحهٔ بیاورد برای تعیین سود ویژه ، هردولتی که هست و بنده تقاضا می کنم دولت هم با این ترتیب موافقت بکند واین تبصره بجای آن تبصره گذاشته

شود و این مادهٔ واحده بگذرد زیرا که برای جمع آوری محصول است و برای اعلام آزادی جنس است و باید آنرا تصویب بکنیم این است که بنده تقاضا میکنم آقایان هم موافقت فرمایند که این تبصره بجای آن تبصره گذاشته شود یعنی قانون بشود که تا ۲ هفته دیگر قانونی را دولت بیاورد واین لایحه دراطرافش در کمیسیون مذاکره شود وهمانطور که نظر آقای مهندس فریور هست اگر باید که استهلاکات و اینها منظور بشود بشود نباید بشود نشود خلاصه قانون بگذرد اما با مطالعه و صحیح بگذرد

وزیر پیشه وهنر ـ اجازه میفرمائید ؟

رئیس ـ بفرمائید

وزیر پیشه وهنر ـ برای اطلاع آقایان عرض کنم آن روز که این موضوع مطرح شد در مقابل سئوال آقای فداکار بعضی از آقایان خیال میکردند که این تبصره بقوت خودش باقی است و شاید قسمتی تصور میکردند که چون جزء مادهٔ واحده بوده است و مادهٔ واحده محدود بوده است بیکسال و آن مدت چون گذشته است مدت اعتبار این تبصره هم منقضی شده وچون آقای رئیس فرمودند که بهتر این است که بنده این لایحه را تقدیم کنم بنده لایحهٔ قانونی مبنی بر اجرای همین منظوریکه درتبصره این مادهٔ واحده هست حالا تهیه کرده ام در وزارتخانه هم موجود است ولی چون این موضوع در مجلس مطرح بود برای اینکه دولت خیال نکند که این تبصره ازاینجابرداشته میشود بنده نیاوردم وبامضای نخست وزیر هم نرسیده است گفتم اگر گذشت که برایش یك آئین نامه مینویسیم واگر همینطور مذاکره شد یك قانون مستقلی میآوریم بنابراین نظر جنابعالی کاملاً تأمین است ولی از آنجائی که تصور نشود که وزیر وقت یادولت وقت برای اینکه این تبصره ازبین برود این ماده را بجای آن قبول بکنند این بانظر مجلس است والا الآن لایحهٔ مستقلش حاضر است وبنده هم بازمکرر عرض کردم که مقصود ازمادهٔ واحده که پیشنهاد شده بود از دوجنبه برای رفاه حال مردم است یکی ازاینکه مردم بتوانند غله را بطور آزاد وارد کنند و یکی هم برای آنهائیکه تعهد غله داده اند وتابحال نداده اند وصول بشود . آقابنده تعجب میکنم پارسال این دادرابنده درمجلس شورایملی زدم وحالاهم موقع رامغتنم میشمارم که این را بگویم تمام حملهٔ بمأمورین است ولی این آرزو بدل من ماند که یکی اینجا فریاد بزند که آی مالك بیا این جنس را که تعهد دادهٔ بده اگر مالك این جنس را ندهد این هفتصد هزارنفری که باید هزارنفرش دارای جنس است وبرای خودش میآورد ۶۹۹هزارنفرش از کجا جنس بیاورد حالا آقایان همه اش ماده وتبصره برای این موضوع پیشنهاد میکنند ورأی نمیدهند . (صحیح است)

رئیس ـ آقای فداکار .

فداکار ـ عرض کنم که تبصرهٔ که سابق بوده ودرخواست تمدید شده است دولت مکلف بوده است که آنرا اجرابکند وآن این بوده است که قیمت اجناس ومحصولات کارخانهها را تعیین کنند وآن تکلیف را انجام نداده است حالا آن تکلیف را برداریم ویك تکلیف مبهم ومعلقی بجایش بگذاریم نمیشود حالا آمدیم و نیاورد یا اینکه آورد و بعد از اینکه رفت در کمیسیون مدتی معطل ماند دوره جنگ تمام شده است وته ماندهٔ هستی مردم را این کارخانه ها غارت کرده اند .

رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر طاهری آقایانیکه موافقند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد پس آقا دیگر پیشنهادهای مربوط به تبصره مورد ندارد ومراجعه میشود بقانون قانون را هم که آقای وزیرپیشه و هنر گفتند حاضراست وبزودی تقدیم میکنند (فریور ـ من پیشنهاد خودم را پس میگیرم) .

اردلان ـ بنده یك پیشنهادی کرده ام که مربوط بتبصره نیست ومربوط بمادهٔ واحده است اجازه بفرمائید قرائت شود

رئیس ـ پیشنهاد آقا بنوبت خوانده میشود . پیشنهاد آقای ذکائی :

این بنده پیشنهاد میکنم درنقاطی که ادارهٔ خواربار مأخذ تمیزی سابق را برای وصول مازاد غله ملاك عمل قرار

داده است لغو و با اصول صحیحی مازاد غله را تشخیص و وصول نماید.

رئیس ـ آقای ذکائی.

ذکائی ـ بنده عرض کنم در بعضی از نقاط برای جمع آوری غله همان ممیزی سابق را مأخذ قرار داده اند در صورتی که این ممیزی ۱۵ سال قبل شده است و در غالب املاك تغییرات زیادی شده است آن را نمیشود مأخذ قرارداد و حالا مالکین را مکلف میکنند که باهمان اصول سابق تعهد را قبول کنند این خیلی اسباب زحمت شده است برای مالکین برای اینکه یك ممیزی هائی از ۱۵ سال قبل شده است بنده تقاضا میکنم که یك اصول صحیحی برای تحصیل مازاد در نظر بگیرند که خیلی اسباب زحمت نشود.

رئیس ـ آقای ملك مدنی.

ملك مدنی ـ موقعی که قانون برای جمع آوری غله گذشت و رسمیت پیدا کرد در آنجا مورد اختلاف را مجلس شورای ملی پیش بینی کرده است و اگر جنابعالی به قانون جمع آوری غله مراجعه بفرمائید اشکالاتتان رفع میشود. وقتی که این قانون خواست بگذرد همانطور که میفرمائید چون ممکن بود بعضی از مأمورین دارائی بمردم زحمت وارد کنند یعنی بیشتر از آنچه که باید از مردم مازاد مطالبه کنند و بخواهند در آنجا یك کمیسیون محلی پیش بینی کرد مجلس شورای ملی که جزء قانون است و وزارت دارائی هم باید اجرا کند و از بعضی جاها هم همانطور که فرمودید یك شکایاتی رسیده است ولی باید از وزارت دارائی شخصاً خواهش کنیم که آقای وزیر دارائی توجه بفرمایند که وقتی اختلاف بین مالکین و مأمورین دارائی پیدا شد بایستی مطابق آنچه که در قانون پیش بینی شده است عمل بشود در قانون پیش بینی شده است برای مواردی که اختلاف پیدا میشود اگر مأمورین بخواهند بمیل خودشان تعهد بگیرند این ممکن نیست و مالکین بزحمت می افتند آنجا پیش بینی شده است که اگر مورد اختلاف واقع شد حالا نظرم نیست که چند نفر است گویا ۳ نفر یعنی رئیس دارائی است و رئیس عدلیه و یك نفرهم از معتمدین محل تعیین می کنند و به اختلافات رسیدگی کنند و آنچه که رأی کمیسیون شد آنرا بموقع اجرا گذارند بنابر این بنظر بنده پیشنهاد و نظر جنابعالی وارد نیست و اگر شکایتی هست باید بوزارت دارائی مراجعه کنند وزارت دارائی هم دستور بدهد کمیسیون تشکیل شود و اختلاف را رفع کند.

رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای ذکائی (ذکائی بنده مستردکردم) بسیار خوب.

هاشمی ـ اجازه میفرمائید بنده تذکری دارم.

رئیس ـ بفرمائید.

هاشمی ـ پیشنهاد هائیکه راجع به تبصره آقایان داده اند با اجازهٔ خودشان بنده نمیخوانم چون دیگر موردی ندارد (صحیح است)

رئیس ـ پیشنهاد آقای فرود قرائت میشود:

(بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم تبصرهٔ ذیل بقانون جمع آوری مازاد غله اضافه شود:

: آئین نامه‌های مربوط بجمع آوری غله بعداز تصویب کمیسیون قوانین دارائی مجلس شورای ملی بموقع اجرا گذارده خواهد شد (هاشمی ـ انشاءالله برای سال بعد)

رئیس ـ آقای فرود.

فرود ـ آقای ملك مدنی فرمودند که اینکار شده است بنده تعجب میکنم قبلاً یك مقدمهٔ راعرض کنم و آن اینست که آقای طباطبائی.

رئیس ـ آقا اگر صحبتتان طولانی است بفرمائید اینجا پشت تریبون.

فرود ـ بسیار خوب ـ آقای طباطبائی اینجا توضیح فرمودند که وقتی هفت هشت ماه از روی این قانون گذشته دیگر حالا تقاضای تمدیدش باین فوریت چه ازومی دارد جواب داده شد که قبل از این تاریخ ازومی نداشت عمل کردن و تصویب این قانون، اگر این

جواب صحیح باشد بنده تقاضا دارم که این مطلب هم روشن بشود که در کجا قبل از اینکه یك قانونی وضع شود و بوجود آید برای آن قانونی که یك روز میخواهند وضع بکنند آئین نامه بنویسند و منتشر بکنند و اجرا کنند (صحیح است) این یك موضوعی است که بایستی توجه بشود بهرحال بعقیدهٔ بنده علت عمدهٔ بدبختی‌ها و مفاسد روی یك طرفی و یك جانبه فکر کردن و عمل کردن است این قانون قانون یك طرفی است یعنی بدولت اجازه میدهد جمع آوری مازاد بکند ولی تکلیف مردم در مقابل مأمورین دولتی در این آئین نامه هیچ معلوم نشده اصلاً جمع آوری مازاد یعنی چه، خریداری مازاد است دوم اینکه بایستی مازاد تعریف بشود آخر مازاد چه چیز است (صحیح است) مازاد بایستی معلوم باشد چه وقت و چه جور و در کجا قیمت پرداخته بشود بنده اطلاع دارم و بآقایان عرض میکنم که خیلی از اشخاص جنس تحویل داده اند گندم تحویل داده اند پنبه تحویل داده اند هشت ماه نه ماه قیمت آن بمالکین نرسیده است بایستی ترتیبی داده شود که همان موقعیکه زارع یا مالك گندم را تحویل میدهد پولش را بگیرد و برود و اگر ما باین موضوع توجه نکنیم و ترتیبی ندهیم حقوق مردم پامال میشود و منهم از روی کمال اعتماد و اطمینان و اطلاعات صحیحی که دارم عرض میکنم که خیلی از پول مردم باین ترتیب از بین رفته است آمده است در ۵ فرسخی ۱۰ فرسخی جنس را تحویل داده است به دستش یك قبض رسیدی داده اند که برو رسیدگی می کنیم و بعد بیا پول بگیر و آن شخص رفته است و نتوانسته است هر روز بیاید و آن قبض دست مردم است و آن پول را بخرج دولت گذاشته است باید تکلیف پرداخت قیمت حتماً معلوم بشود اگر در این قانون نیست باید در آئین نامه تنظیم بشود و این خیلی بعقیدهٔ بنده اشتباه است که ما کت مردم را ببندیم و بدهیم بدست مأمورین دولت که اگر آقا دلش خواست پول بدهد نخواست ندهد دیر میدهد بدهد زود میدهد بدهد اینکه نمیشود بنده روی اصول صحبت میکنم بنده میگویم باین شکل جمع آوری مازاد موضوعی ندارد بایستی ترتیب پرداخت قیمت حتماً معین شود و در آئین نامه معلوم بشود این چه شکل قانون گذراندن است اما یك موضوعی را که بنده میخواهم عرض کنم اینست که باید باینموضوع هم توجه بکنند بالاخره مقصود دولت از گذراندن این قانون اینست که مازاد بیشتری جمع آوری بشود و این مورد علاقهٔ تمام ما است ولی بعقیدهٔ بنده بایستی برای بدست آوردن مازاد و محصول زیادتر قبلاً دولت یك نقشه و پروگرامی داشته باشد برای مساعدت کردن بخرده مالکین، برای تنقیه قنواتشان و برای آباد کردن دهاتشان بنده میخواهم بدانم تابحال دولت ما بمالکین و بزارعین چه کمکی کرده تشریف ببرید ملاحظه بفرمائید این درب بانگ کشاورزی را تار عنکبوت گرفته و حالا که اینطور کمك‌ها نمیشود و عقیدهٔ بنده اینست که این آئین نامه بیاید بکمیسیون قوانین دارائی و عقیدهٔ بنده بازاین است که اعضاء کمیسیون دارائی آقایانی هستند که تمام حسن نیت دارند برای اینکه در موقع گذراندن آئین نامهٔ مالیات بردرآمد با اینکه طرف قبول و رضای عدهٔ از آنها نبود ولی چون قانونی بود که گذشته بود در کمال فوریت و خوبی آئین نامه آن را تصویب کردند و گذراندند و این فکر راهم نمیتوانیم بگوئیم که اگر این بیاید به کمیسیون دارائی ممکنست طول بکشد و بنده هم این فکر را نمیکنم که حسن نیت و سرعت عمل در کار را آقایان اعضاء کمیسیون قوانین دارائی نشان داده‌اند و در کمیسیون قوانین دارائی هم فعلاً مطلقاً کاری پس افتاده نیست این بود عرایض بنده

رئیس ـ آقای ملك مدنی

ملك مدنی ـ بنده عرضی ندارم

فرخ ـ اجازه میفرمائید؟

رئیس ـ مخالفید؟ (بلی آقا) بفرمائید.

فرخ ـ آقای فرود اگر دقت میفرمودند راجع بجمع آوری غله یك آئین نامهٔ راجع بمنع احتکار از کمیسیون قوانین دارائی مجلس شورای ملی گذشته است و در آنجا تکلیف تمام قسمتهائیرا که آقا فرمودید و اینجا بیان کردید

معین کرده ، در مدتیکه خود بنده متصدی وزارت خواربار بودم، عمل کردیم وتمام قسمتها مطابق جزو جمع سابق معلومست که هردهی چقدر غله دارد و مازادش چیست و مقدار کافی برای تعمیر قنوات و سایر کارها چقدر است وحتی دیوان کشی تمام آنها منظور شده است حتی در کرمان که برای تنقیه قنوات یك مخارج بیشتری است در آنجا بیشتر منظور کرده است و رعایت شده است و قسمت غله هم در همه جا مطابق نرخی که دولت معین کرده است پرداخته شده چنانکه در سال ۲۱ هم که خود بنده متصدی بوده ام تمام این قسمت ها پرداخته شده است اگر یك پولی هم پرداخته نشده شاید « النادر کالمعدوم » بوده است بنده هیچ نظری ندارم ولی تا مدتی که بنده اطلاع دارم نشنیده ام که کسی بابت قیمت غله طلبی داشته باشد و پرداخته نشده باشد بنابراین اگر آقا بهمان آئین نامه منع احتکار مراجعه بفرمائید تصدیق خواهید فرمود که منظور آقا تأمین شده است و محتاج بآئین نامهٔ جدید نیست .

رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای فرود .

فرود ـ بنده یك توضیحی داشتم و توضیح بنده این بود که خواستم بعرض مجلس برسانم آئین نامهٔ که آقای فرخ اشاره فرمودند مطابقاً اجرا نمیشود ولی درعوض آن آئین نامه هائیکه آقای دکتر میلسپو مینویسند اجراء میشود (صحیح است) اگر حالا آن آئین نامه که نوشته شده روی آن عمل میشود بنده پیشنهادخودم را پس میگیرم بشرطی که دولت اطمینان بدهد که طبق آن آئین نامه عمل میشود و نه طبق آئین نامه های دیگر .

وزیردارائی ـ اجازه میفرمائید ؟

رئیس ـ بفرمائید

وزیردارائی ـ آقا مطابق آئین نامه هائی که تصویب شده است عمل می شود قانون هم رعایت می شود اگر هم مأمورین رعایت نکنند در قوانین حقوقی وجزائی مقرراتی هست باید تعقیبش کرد محاکمه اش کرد محکومش کرد ولی تا بحال کسی نیامده است شکایت بکند که پول غله اش را نداده اند و ما شکایت داریم که از ما مساعده گرفته اند وتعهد کرده اند که بما مازاد بدهند و نداده اند تا حالا که پول دولت را مالکین خورده اند نه دولت پول مالکین را و مالکین برخلاف رفتار کرده اند نه دولت

رئیس ـ آقای فرود پس گرفتید ؟

فرود ـ چون فرمودند که روی این قانون آئین نامه نوشته نمی شود وهمان آئین نامه سابق اجرا میشود بنده پس می گیرم

رئیس ـ پیشنهاد آقای اردلان :

این بنده تبصره الحاقیه زیررا پیشنهاد مینمایم :

تبصره ـ درشهرستانها کلیه کارمندان دولت که مأمور خرید و جمع آوری خواربار هستند اعم از کارمندان غله و یا باربری و غیره تحت نظر مستقیم ادارات دارائی انجام وظیفه خواهند نمود و رؤساء دارائی محل مسئول عملیات آن ها می باشند .

رئیس ـ آقای اردلان

اردلان ـ عرض کنم که بنده پیشنهادم را تأکید میکنم چون این پیشنهادرا بنده پریروزدادم ولی حالاهم تأکیدش میکنم که درشهرستانها کلیه کارمندان غله ویا باربری وغیره تحت نظر مستقیم ادارات دارائی انجام وظیفه خواهند نمود و رؤسای دارائی محل مسئول عملیات آن ها خواهند بود

بعضی از نمایندگان ـ حالا هم همینطور است

اردلان ـ همه جا این طور نیست بنده از کردستان اطلاع دارم و آنجا را عرض میکنم که یك رئیس بار بری می آید آن جا هرگونه عملیاتی را که دلش بخواهد می کند وبایدشکایت اورا بمرکز کرد بنده یك طرحی تهیه کرده بودم راجع به همین تمرکز قوا که البته بعداً آقایان ملاحظه خواهند فرمود چون اصلاً فرستادن شکایات ولایات رابمرکز این عملی نیست یکعده ای بهشان ظلم میشود و تعدی میشود . ما آقادر ولایات یك اداراتی داریم یك ادارات مالیه که سالهای سال یك مأمورینی که نسبتاً اعضای ورزیده هستند و در محل هستند بنده عرض میکنم که این عمل جمع آوری مأمورین غله تحت نظر

مأمورین دارائی باشد و اگر کسانی شکایاتی دارند اقلاً دستشان ببك جائی برسد آقای وزیر دارائی هم استدعا میکنم موافقت بفرمایند . چون ما میخواهیم که این قانون اجراء بشود تمام مأمورین آقا تمام حسن نیت ندارند یك توضیح خوبی آقای فرمانفرمائیان دادند و فرمودند که یك مأمورین فصلی انتخاب میشوند و اینها در این مدت خیلی کمی یعنی ۵ یا ۶ ماه که این کار را میکنند قصدشان این است که جیبشان را پر کنند برای اینکه میدانند این کار موقتی است و کار دیگری بعداً بآنها میدهند ولی اگر قید بشود که مأمورین ولایات تحت نظر ادارات مالیه باشند گمان میکنم یك قدری جلو گیری بعمل بیاید و به مردم تعدی نشود اینستکه استدعا میکنیم آقایان موافقت بفرمایند چون ما کاملاً موافقیم که این مازادرا بگیرند ولی مأمورین باربری که عمل میکنند و مأمورین خواربار که هستند اینها تحت نظر رئیس دارائی باشند . بنده اطلاع دارم یکی از مأمورین خواربار در کردستان ۱۵ تن گندم تحویل میگرفت و در عوض ۱۲ تن رسید میداد و بعد آخرماه که میشد این ۳ تن را میبردند به آن شیث آباد نزدیك میفروختند و شکایات هم میشد ولی وقتی که مرکز شکایات تهران باشد فایده ندارد نتیجه ندارد و بنده استدعا میکنم از آقایان نمایندگان که اگر بخواهند مالکین مازاد بدهند وپرداخت بکنند اقلاً مأمورینی که برای این کار هستند تحت نظر رؤسای ادارات باشند این است که بنده پیشنهاد خودم را عرض کردم و باین طرز تقدیم میکنم .

وزیردارائی ـ عرض کنم دو موضوع است که آقای نماینده محترم تذکر دادند یکی موضوع این است که جمع آوری مازاد وتعهدات تحت نظر رؤسای مالیه هرمحل باشد که این طریق مجری است با این تفاوت که در پاره ای ازمحل ها که جمع آوری غله از حیث میزان زیاد است یك مأمورین خاصی هم اعزام میشوند که در تحت نظر پیشکار مالیه محل عملیات جمع آوری را انجام میدهند . در بعضی جاها این ترتیب نیست برای اینکه لازم نبوده که یك مأمورین خاصی آنجا بروند . این پیشنهاد ایشان یك امری است که اجرا شده و عمل هم میشود و دیگر احتیاجی به پیشنهاد ندارد و این پیشنهاد جایش اینجا نیست زیرا که از وظایف وزارت دارائی وتعیین وظایف پیشکاران مالیه نیست . قسمت دوم مربوط به باربری است این قسمت باربری مربوط به قسمت های مالی نیست فعلاً باربری یك قسمت بوسیله کامیون های دولتی و یك قسمت هم بوسیله یک کنترانچائی که با افراد و با شرکتها بسته شده است اجرا میشود این یك مؤسسه تجارتی است که در اثر جنگ و اشکالاتی که ما بواسطه بدست آوردن لاستیك داشتیم ایجاد شده وانشاءالله اگر جنگ زودتر تمام بشود یکی ازمؤسساتی که ازبین خواهند رفت همین اداره باربری است . اما آقا که مسبوق هستند چه جور جنس ها جمع آوری میشود بموجب آئین نامه تعهدات دریك مرکز معینه باید تحویل نمایندگان دولت بشود و آن انبارهای محلی جنس را میگیرد و رسید میدهد وباربری هم میآید از آن مرا کز معینه مطابق دستوراتی که دارد به نقاط مختلفه کشور جنس را حمل میکند اصلاً این تحت نظر دارائی باشد یانباشد این بامردم سر وکار ندارد . قسمت باربری جنس را میدهد بیك انبار دار وازمرکز دستور داده میشود که فلان مقدار را بفلان جا ببر وباقی را بکجا حمل کن و یك مقدار را به محل دیگر بفرست بنابراین تصور میکنم در تحت نظر قرار دادن باربری مخالف اصل تجارتی ما است و موضوعی ندارد .

رئیس ـ آقای ملك مدنی .

ملك مدنی ـ همانطور که درجواب آقای ذکائی عرض کردم این پیشنهادی که آقای اردلان کردند در قانون پیش بینی شده است . کمیسیونی مرکب از سه نفر ازاعضای ادارات تعیین میشود که اگر اختلافی بین اعضای دارائی و مالك پیش آمد کرد بآن کمیسیون مراجعه بشود و تجدید نظر بشود و اگر این عمل را دولت نتوانست بکند شما اگر ده تا قانون دیگر و پیشنهادهم که بگذرانید بالاخره این عمل انجام نخواهد شد بنده الآن اینجا به اداره تندنویسی گفتم

که قانون را بیاورند که قانون را بعرض آقایان برسانم که ماسخت‌ترین‌قانون‌را گذرانیده‌ایم اگر در یك‌جائی مأمورین تخلف می کنند و اذیت میکنند این دخلی به‌قانون ندارد آنهابرخلاف قانون‌می‌بینند که هرجائی شکایت دارندمراجعه میکنند بمرکز درصورتیکه در قانون پیش‌بینی شده است که اگر شکایتی هست باید یك کمیسیونی تعیین بشود و قضایای مورد اختلاف را رسیدگی کند حالا اگر شما باز دومرتبه‌بخواهیداین عمل را تعیین کنیداین یك چیز زائدی است و تنها دولت است که باید این را اجراء بکند و توجه باین کار نمیکنند .

اردلان ـ آقا اجازه میدهید توضیحی‌عرض‌کنم (رئیس بفرمائید) عرض کنم دو مطلب اینجا آقای ملك و آقای وزیر مالیه فرمودند شکایت ازاین نیست که جنس را پنجاه خروار کم و زیاد تعیین کرده‌اند این شکایت غالباً از اینها نیست شکایت میکنند از اینکه‌این جنس آنها را برایش ۲۵ درصد افت معین کردند آنوقت یك اداره‌ای هست در آنجا بنام اداره غله و نان که رسیدگی بشکایات از مأمورین را باید بمرکز رجوع کند بنده درخواست میکنم که این‌را رؤسای دارائی محل رسیدگی کنند اینکه کاری ندارد این یکی ویکی دیگر آقای وزیر فرمودند که این اداره‌باربری کاری بامردم ندارد اتفاقاً بیشتر ازهراداره‌ای کار بامردم‌دارد بنام‌دولت و بنام اینکه من چندخروار دولت را میخواهم خودش هرجنسی را دارد یا اشخاصی که جنس دارندمیآیند جلوی او را میگیرند و خودش جنس قاچاق را حمل میکند حالا آقایان میخواهند رأی بدهند میل ندارند رأی ندهند .

رئیس ـ رأی میگیریم به‌پیشنهاد آقای‌اردلان آقایانیکه موافقندقیام کنند (عده کمی برخاستند) تصویب‌نشد پیشنهاد آقای حاذقی :

پیشنهاد میکنم موافقت بفرمایند دولت مسئول و مکلف باشد بدون‌تبعیض نان تمام سکنه شهرهای کشور را مخصوصاً نان‌سکنه شهرهای جهرم ـ لارستان و کازرون را تأمین نماید

رئیس ـ آقای حاذقی .

حاذقی ـ بطوری که در جلسه قبل حضور آقایان نمایندگان محترم یادآوری شدموافقت مجلس با جمع‌آوری غله‌از روی این است که نان سکنه تمام شهرهای کشور تأمین بشود وبدیهی است بدون تردید برای دولت ودستگاه حاکمه فرقی نمیکند سکنه‌های‌هیچیك‌از شهرهای‌مملکت (صحیح است) پیش از وضع‌جنك بعضی از شهرستانهامازاد غله نداشتند و اداره تثبیت غله هم آنجا نبودباین معنی که مردم آنجا نان خودشان‌را از شهرهای مجاور تهیه میکردند و دچار اشکال هم‌نمیشدند ولی پس‌از جنك که دولت‌کنترل شدیدی در باره اشخاصی‌که مالك ملك‌بودند معمول‌داشتند ومازاد را جمع کردند بالنتیجه اشخاص مالکین این شهر ها مواجه با یك زحمت فوق‌العاده شدند باین معنی که دولت اجناس املاك و شهرهای مجاور را خرید و جمع کرد و مردم این شهرها برای تأمین نانشان مجبور شدند که گندم و جو را از بازار با یك نرخهای گرانی بخرند و این خودش‌تولید یك بازار سیاهی کرد مدتی پیش یکسال و نیم پیش آقای فیروز آبادی یك مقاله‌ای نوشتند که‌موجب شد که اهالی جهرم بوسیله من از ایشان تشکر کردند . دردو سال پیش آنجا یك قحطی پیش آمد که در نتیجه کمیابی گندم در آن جا مردم مجبورشدند که از هسته خرما و از یك خاری که درآن جا باسم‌خار کورك است یك نانی درست کنند که این نانشان عبارت بود ازتفاله هسته خرماومحصول آن خار و بالنتیجه اهالی آنجا باسهال‌شدیدی‌مبتلاشدند و یك‌اپی‌دمی در آنجا پیدا شد و شاید در نتیجه آن سه چهار هزار نفر مردم آنجا مردند . این است که حالابنده فرصت راغنیمت شمردم و این پیشنهاد را دادم و بیش از ۱۵ نفر از آقایان نمایندگان هم این پیشنهاد را امضاء کرده اند و خواهش بنده این است که نه تنهاجهرم بلکه بعضی از جاهای‌دیگر هم این حال را دارند و ما در این پیشنهاد جهرم و لارستان و اصطهبانات چالوس را پیشنهاد کرده بودیم و آقای‌نراقی تذکر دادند که در منطقه ایشان هم هست و همچنین یکی دیگر از آقایان هم که آقای نقابت بودند ایشان هم تذکر

دادند که در خرمشهر هم همینطور است بنا بر این مجلس استدعا دارد از آقای وزیر دارائی که در این طرح مطالعه کنند اگر اشکالی دارد که بفرمایند و اگر ندارد که تا زمانی که جنك باقی است اقلا این تبعیض از شهرستانها بر داشته شود . الآن بنده عرض میکنم مردم جهرم از فسا گندم خریده بودند برای خوردنشان تقریباً دو برابر قیمت دولتی آنوقت ژاندارمری گندم‌را توقیف کرده است بعنوان اینکه قاچاق است این دیگر عملی نیست آقا یا اینکه‌خود دولت نان آنها راتهیه کندو یا اینکه دولت بگذاردخوشان از هرجا که باشد نانشان را تهیه میکنند استدعا میکنم این پیشنهاد بنده را قبول بفرمایند تا مردم آنجا دو مرتبه دچار یك زحمتی نشوند و دچار قحطی نشوند و دو مرتبه همان عمل سال پیش در آن جا پیش نیاید .

رئیس ـ آقای نقابت .

نقابت ـ عرض کنم‌علت‌اینکه‌عده‌ای ازماسکوت کردیم که این ماده واحده باین صورت بگذرد برای اطلاعاتی است که راجع به نتایج گذشتن این ماده واحده داریم و آن‌این‌است که درنتیجه مساعی‌جمعی‌از آقایان‌نمایندگان محترم و تشکیل چند کمیسیون و مذاکره با آقای دکتر میلسپو و همکاری آقای وزیر دارائی موافقت حاصل شده است که یك تسهیلات عمده‌ای درامرغله و خوار بار ایجاد شود مثلاً گندم آزاد شود وورودش بشهر برای خانه‌دارها و قید پروانه بر داشته بشود و بعضی از معافیت‌ها داده‌بشود و اینها بعضی‌ها البته شده است‌و بعضی‌ها هم همینطور قرار است که مرتفع بشود و بعضی معافیت ها قائل بشوند و آنها تصویب شده است منتهی این ماده واحده برای این بود که محدود بزمان نشود چون مدتش گذشته است دولت خواست این را تمدید بکند تا جمع آوری غله را فراهم نماید وازاین‌جهت‌بود که این ماده‌آمدوالا اگراین قضیه‌مشمول آن معافیت ها و موافقت‌ها نبود و اطلاع از آنها نداشتیم ~~ما خیلی حرفی داشتیم~~ در این قانون چون همانطور که آقا فرمودند در بعضی از جاها همینطور است من جمله خرمشهر که عرض‌کردم آنهم‌همین جوراست. خرمشهر محصول‌زراعت گندم مطلقاً ندارد محصولش خرما و نخلستان است ولی با وجود این بواسطه موانع حمل و نقل غالباً بنتیجه مفیدی نمیرسد و باید از اهواز وسایر نقاط جنس بآنجا برد و یك زمانی ممنوع کردند ورود جنس را و در حکم قاچاق تلقی کردند و توقیف کردند بنده با آقای دکتر بلاك مذاکره کردم و مکاتبه کردم و او هم با سالامون مذاکره کرد و گفتند که مابالاخره یك‌مقدار جنس‌برای آنجا تهیه‌خواهیم کرد و این مردم راهم آزادمیگذاریم در تهیه جنس‌والآن که بنده‌حضور آقایان صحبت میکنم و پرحرفی است گندم در خرمشهر هر تن آن هزار و پانصد تومان قیمتش است و نان کیلو پانزده ریال بمردم داده میشود. مستر بلاك درنامه خودش مینویسد ۱۵ ریال نیست دوازده ریال و نیم است‌حالا این نرخ قانونی‌است البته غیر قانونیش همینطور است . حالا اغلب این شهر ها همینطوراست وبنده حتماً تخصیص نمیدهم که خرمشهر اینطور است‌تمام شهر ها باید در تحت حفاظت و سرپرستی دولت زندگی کنند و جنسشان راکه دولت میخرد باید بجاهای دیگر که مازاد ندارند نقل کند و جلو گیری ازاتلاف نفوس بکند. باین جهت این یك مبنائی‌است که نظر آقا باین وضع تأمین نمیشود برای‌اینکه تا جنابعالی بفرمائید جهرم بنده هم عرض میکنم خرمشهر و آقای نراقی هم میفرمایند کاشان بنده گمان میکنم آقا موافقت بفرمایند این پیشنهادتان بصورت یك طرحی تنظیم بشودوتوجه بشود چون آقا فرمودید که۱۵ امضاءدارد بهتر است که بصورت یك طرحی برود بکمیسیون وضمناً باآقای وزیر دارائی و آقای دکتر میلسپو صحبت میکنیم که یك فکر قطعی وعملی وعاجلی برای این شهر بکنند .

حاذقی ـ بنده با آقای دکتر میلسپو و اشخاص‌ذی‌نظر صحبت کرده‌ام ولی حالا اگر جناب آقای وزیر دارائی قول میدهند که توجه بفرمایند بنده این پیشنهاد را مسترد میدارم .

وزیر دارائی ـ قول میدهم .

حاذقی ـ پس آن پیشنهاد بعنوان طرح میرود به کمیسیون .

رئیس ـ اینکه نظامنامه داخلی مجلس پیش‌بینی کرده‌است که پیشنهادات باید مختصر باشد برای اینستکه سه جلسه و هزار پیشنهاد وچندین ساعت حرف زده نشود باین ترتیب ممکن‌است ده روز دیگر این ماده بماند وپیشنهاد بیاید وهی مذاکره بشود (یمین‌اسفندیاری ـ این برای اینست که مذاکرات قبل از دستور را اجازه ندادید) این را خواهش میکنم که مذاکرات دراطراف پیشنهادات یك قدری مختصرتر باشد .

پیشنهاد آقای شریعت‌زاده :

پیشنهادمیکنم ماده یگانه که دولت تمدید آنرا درخواست نموده بترتیب ذیل اصلاح وتصویب شود .

ماده یگانه : ـ الف ـ متن ماده واحده سابق

ب ـ دولت مکلف است برای کالاهائی که از کارخانهای داخلی و شرکتها تهیه میشود بوسیله کمیسیون مخصوصی از متخصصین قیمت معین کند . در قیمتی که به ترتیب مذکور تعیین خواهد شد سودی که از ۲۵ درصد تجاوز نکند منظور خواهد شد .

ج ـ فروش محصول کارخانها و شرکتها بیش از بهائی که بترتیب فوق معین میگردد و اعمال هر گونه وسائل متقلبانه و نا درست و یا حسابسازی برای گرانفروشی کلاه برداری محسوب ومرتکبین وشرکاء ومعاونین آنها بحداکثر مجازات بزه مزبور و پرداخت غرامت نقدی معادل (بهای کالای موضوع گرانفروشی محکوم خواهند شد . ـ

رئیس ـ آقای شریعت‌زاده .

شریعت‌زاده ـ البته آقایان نمایندگان متوجه هستند که یك اقلیت بسیار کوچکی درنتیجه تعقیب حرفه احتکار وعملیات تجارتی در موضوع مایحتاج مملکت چنان فشاری باین جامعه آورده‌اند که مافوق آن متصور نیست . متأسفانه دولتهائی که تاکنون روی کار آمده‌اند و در نتیجه ضعف و لاقیدی هیچکدام از قوانین مجلس را اجرا نکرده‌اند واز آن جمله همین تبصره است ولازم بتوضیح نیست که بسیاری ازمواد مورد احتیاج هفتصد درصد وهزاردرصد ترقی کرده‌وزندگی باین کیفیت دیگر ممکن نیست ادامه پیدا کند . بنده معتقد بودم که این ماده تصویب بشود وحالا هم تصویبش اشکالی ندارد ولی چون دولت قول داده است که مطابق پیشنهاد آقای دکتر درظرف ۱۵ روز لایحه تقدیم مجلس بکند این است که بنده این را مسترد میدارم و خواهش میکنم که دولت باین مسئله خیلی اهمیت بدهد وهرچه زودتر یك تکلیفی برای این کار تعیین کند .

رئیس ـ پیشنهاد آقای مخبر فرهمند :

تبصره زیر را پیشنهاد میکنم :

طرز تعیین مازاد و گرفتن تعهد طبق قانون و رسیدگی دقیق در کمیسیون مربوطه که معتمدین محلی‌هم شرکت داشته باشند رفتار خواهد شد .

رئیس ـ آقای مخبر فرهمند

مخبر فرهمند ـ عرض کنم که قانونی است برای طرز جمع‌آوری غله مازاد و تعهد ولی در اجراء بطوری که اطلاع داریم خوب عمل نمیشود مثلاً تقسیماتی میشود در مرکز و خود محل که فلان‌جا چقدر بدهد وفلان جا چقدر بدهد و روی آن مقداری که تعیین شده است میروند یك تقسیماتی میکنند حالا اگر این تقسیمات واقعاً روی این باشد که یك کسی داشته باشد و بتواند بدهد حرفی نیست ولی بسا میشود که بدون اینکه رسیدگی بشود یك مقداری را بعهدهٔ یك اشخاصی میگذارند ومطالبه میکنند وقتی که بنا باشد که عمل اینطور باشد و یك مجازات شدیدی هم مابخواهیم برای آنها قائل بشویم این بنظر بنده عملی نیست پس بایستی طرز عمل را روی قانون کرد یعنی رسیدگی بکنند ودر کمیسیون معلوم کنند که چقدر جنس دارد ومازادش چیست و تعهد را ازروی حقیقت بگیرند وبعدهم اگر نداد حق دارند که آنهارا مجازات کنند . این تبصره که بنده این‌جا پیشنهاد کردم برای این بود که عملی که میشود روی قانون و روی رسیدگی و دقت باشد و بسا شاهکارهائی هم دارند که بنده

اطلاع دارم که میروند توی ده و میگویند این تعهدی که شما میدهید اگر بیشتر باشدما درمقابل گندمی که میخواهید بدهید بشما قند وشکر میدهیم و طرف را اغفال می کنند به طمع اینکه قند و شکر گیرش میآید و بجای ۱۰ تن ۲۰ تن غله از او میگیرند و اگر هم ندهد اول تعهد میگیرند و بعد فشار میآورند و گندم را ازش میخواهند و آنوقت هم قند و شکر بهش نمیدهند . غرض این است که طبق قانون عمل بشود . بنابراین اگر آقای وزیر دارائی قول میدهند که این قانون صحیح اجرا بشود بنده تبصره پیشنهادی خودم راپس می گیرم

وزیر دارائی ـ اساساً تقاضای چنین قولی بعقیده بنده مورد ندارد یعنی دولت قول بدهد که قانون را اجرا بکند زیرا دولت مکلف است که قانون را اجراء بکند واگر یك مأمور دولتی قانون را اجراء نکند بایستی مجازات بشود و البته این تذکرات بجای خودش خوب است داده بشود ولی فکر این که دولت قانون را اجرا نمیکند اصلاً نباید کرد .

رئیس ـ آقای ملك مدنی

ملك مدنی ـ می خواهم یك تذکری بدهم که آقای وزیر دارائی هم توجه بفرمایند . بنده عرض کردم که قانون هست و تمام نکات پیش بینی شده ولی متأسفانه همان طور که آقای مخبر فرهمند هم فرمودند مأمورین شما خوب اجراء نمی کنند و البته شکایات زیادی هم رسیده است همانطور که آقای اردلان و آقای ذکائی فرمودند واین شکایت ها از همه جا هست و پیش همه نمایندگان هم هست و اگر آقای اردلان و آقای ذکائی یك اظهاراتی می کنند بی‌اساس نیست و بنظر بنده پس از مذاکرات باید یك بخشنامه صادر کنند وسعی کنند که مطابق قانون عمل کنند . این قانون سابق است که بنده الآن بعرض آقایان میرسانم :

ماده ۲۸ ـ برای حسن اجرای قانون جلوگیری ازاحتکار در مرکز هر شهرستان برحسب دعوت استاندار یا فرماندار هیئتی بنام انجمن تأمین خواربار ومایحتاج عمومی تشکیل می شود . همچنین مواد دیگری هم هست متأسفانه آقای وزیر دارائی عمل نمیشود اگر میشد این قدر سر و صدا در محل‌ها بلند نمیشد . بعقیده بنده خواهش میکنم که این را یادداشت بفرمائید وزارتخانه که رفتید با آقای رئیس کل دارائی هم مذاکره کنید و یك متحدالمآلی بدهید که این قانون که مورد توجه شما است اجراء بشود .

رئیس ـ عرض کنم الآن دوساعت متجاوز است که ما بخواندن پیشنهادات مشغولیم و هنوز ۲۶ پیشنهاد دیگر هم هست و شاید ۱۰ تا هم این وسط برسد . ملاحظه بفرمائید اگر هر کدام ۵ دقیقه هم طول بکشد برای خواندن پیشنهاد و توضیح وزیر و غیره بنده تصور میکنم که چندین ساعت دیگر طول میکشد وتمام هم نمیشود . این است که خواهش میکنم از آقایان پیشنهاداتی که داده‌اند اگر میدانند که مربوط بموضوع نیست زودتر خودشان پس بگیرند باکه به یك جائی برسیم . آقای صفوی

صفوی ـ عرض کنم راجع به پیشنهادات البته آقایان نمایندگان محترم حق دارند که درهر مورد پیشنهادات خودشان را بدهند ولی آئین‌نامه مجلس شورای ملی تکلیف رامعلوم کرده است متأسفانه بنده بایدعرض کنم که هیئت رئیسه ومقام ریاست کمتر توجه میکنند (رئیس ـ کاملاً توجه میشود) فصل هفتم ماده پنجاه وهفتم تا ۶۳ را ملاحظه بفرمائید تکلیف مارا معلوم کرده‌است نوشته‌است درهر پیشنهادی یك نفر بیشتر نمیتواند صحبت کند ولی دراینجا آقایان اغلب دومرتبه وسه مرتبه در پیشنهاد خودشان صحبت میکنند و بعلاوه ماده ۶۳ میگوید بطور اختصار . اگر این موارد را رعایت بفرمائید کلیه پیشنهادات درظرف یك ربع ساعت تمام میشود ولی اگر دو سه نفر درهر پیشنهادی صحبت بکنند همه پیشنهادات خوانده نخواهد شد وما معطل میشویم .

رئیس ـ بنده آقا مکرر میگویم پیشنهادات باید بطور اختصار باشد ولی رعایت نمیکنند پیشنهاد آقای فولادوند :

جمعی ازنمایندگان ـ نیستند آقا

شهاب‌فردوسی ـ اجازه میفرمائید (رئیس بفرمائید) عرض کنم درموضوع صحبتها همیشه در نظامنامه تذکر داده

شده که اگر آقایان از موضوع صحبت خارج بشوند باید ریاست مجلس جلوگیری کند و همین موضوع هم در مورد پیشنهادات صدق میکند جنابعالی دراین قسمت توجه بفرمائید هروقت که یکنفر از آقایان خارج ازموضوع صحبت کردند شما تذکر بدهید برای اینکه اینقدر ما وقتمان تلف نشود .

رئیس ـ نمیشود آقا ما نمیتوانیم که پیشنهادات را کنار بگذاریم برای اینکه خارج از موضوع نیست و تمام مربوط بموضوع است . پیشنهاد آقای مرآت اسفندیاری :

پیشنهاد مینماید مجازاتهای مقرر در این قانون مشمول بمتخلفین ۳۲۳ ببعد خواهد بود مرآت‌اسفندیاری

رئیس ـ آقای مرآت اسفندیاری

مرآت اسفندیاری ـ بنده توضیح زیادی ندارم فقط خواستم که این قانون از حاصل امسال بموقع اجراء گذاشته بشود .

وزیردارائی ـ عرض کنم علت وسبب این که پیشنهاد شد که این قانون از موقعی که اثر قانونی‌اش از بین رفته‌اثر قانونی داده بشود و تمدید شود این است که تعهداتی که سپرده شده و عمل نشده ما بتوانیم آنها را وصول بکنیم . مقدار زیادی از تعهدات ما وصول نشده البته در موقعی که این قانون وضع شد اشخاصی که آمدند تعهدات خودشان را اجرا کردند (با وجود تخلف قبلی خودشان) ماتجازاتی‌برای آنها منظور نخواهیم کرد ولی اگر نکردند ما مجبور هستیم آنها را مجازات کنیم برای اینکه باز هم تعلل نکنند و به تعهدات خودشان عمل کنند ما مجبور هستیم که آنها راتجازات کنیم والاسیاست خودمان را نمیتوانیم نسبت بارزاق عمومی از دست بدهیم .

رئیس ـ آقای مرآت اسفندیاری

مرآت اسفندیاری ـ این پیشنهاد بنده با این توضیح آقا یکی نبود بنده مقصودم این بود که این مأمورین‌میروند آنجا و اشخاص را اغفال میکنند آنهائی که پارسال تعهد کرده‌اند تمام را پرداخته‌اند (وزیردارائی ـ اگر داده‌اند که مشمول نمیشوند) بله آنهائیکه‌تعهد کرده‌اند همه راداده‌اند و این اسباب زحمت میشود .

وزیردارائی ـ همانطور که عرض کردم اگر اشخاص تعهّدات خودشان را عمل کرده‌اند که دیگر نه فرمایشات ایشان مورد دارد ونه عرایض بنده .

مهندس‌فریور ـ اگر داده اند که دیگر مشمول جریمه نمیشوند .

وزیردارائی ـ بله اگر داده‌اند دیگر مشمول جریمه نمی شوند .

رئیس ـ چون‌عده برای‌رأی کافی نیست پیشنهاددیگری خوانده میشود پیشنهاد آقای فرمانفرمائیان :

شعب محل تحویل غله‌بیش ازشش فرسخ حداکثر فواصل نباید داشته باشد .

رئیس ـ آقای فرمانفرمائیان

فرمانفرمائیان ـ در این مسئله آن روزهم آقای‌وزیر دارائی یك بیاناتی فرمودند بنده عرض میکنم که برای محل غله اگر واقعاً آنطور است بهتر است که مؤدی مالیاتی یا کسی که مأمور دادن غله است مکلف باشد که تا ۶ فرسخ جنس راحمل کندوچون انباردولت فاصله‌اش تا پانزده فرسخ فاصله هم میرسد چرا تا پانزده فرسخ را او حمل کند ؟ تاشش فرسخ او مکلف باشد حمل کند اگر شش فرسخ بیشتر شد با آن وسائلی که آقای وزیر دارائی فرمودند با آن وسائل حمل کنند و بنده تصور میکنم این پیشنهاد خیلی عادلانه است و تقاضا میکنم قبول بفرمایند .

رئیس ـ آقای‌دهستانی .

دهستانی ـ عرض کنم که‌مادر سه فرسخ ودوفرسخش حرف داریم آقای فرمانفرمائیان‌شش فرسخ معین‌فرموده‌اند این مسافت را خواهش میکنم از پیشنهاد تان بر دارید و مکلف کنید دولت را که در فاصله نزدیك دهات انبار معین کند مثلاً ملاحظه بفرمائید ازنجم آباد تا کرج چهارفرسخ است و باید جنس را از آنجاحمل کرج کنند درصورتیکه نرخ گندم در نجم آباد گـرانتر است این را باید در نظر بگیرند که ما هر روز برای‌اینکارفریاد نزنیم باید دولت‌شعبه

زیاد کند که اینقدر فاصله نداشته باشد .

فرمانفرمائیان ـ همه‌جا که کرج و نجم آباد نیست .

دهستانی ـ پس در این قسمت اصلاً فاصله معین نشود یا اگر معین میشود دو فرسخ باشد و از آن بیشتر هر کس جنس حمل کرد یك کرایه دستی بهش بدهند .

وزیردارائی ـ عرض کنم اولاً بنده که راجع بوسائل نقلیه صحبت کردم عرض نکردم ما آنقدر وسائل داریم که بتوانیم همهٔ احتیاجات را رفع کنیم بنده عرض کردم باوسائل موجودهٔ میتوانیم از مرکزهای‌شعبه‌جنس را به نقاطی که‌لازم است ببریم و حتی تصور میکنم در جلسهٔ قبل بود که عرض کردم چون پارسال جنس زیاد داشتیم اگر متفقین ازحیث وسائل‌نقلیه‌بما کمك نمیکردندمانمیتوانستیم اجناس‌خودمان را به محلهای لازم برسانیم وسائل نقلیه ما کافی‌نیست مطلب دیگر اینکه تعیین محل کردن از برای تحویل جنس معنی نداردفرض کنیم که شش‌فرسخ‌معین کنیم‌و آن صاحب‌جنس وقتی شش فرسخ بیاورد اصلاً بیابان باشد نمیشود گفت که او جنس را بریزد توی بیابان و برود یا اینکه شش فرسخ و شش فرسخ ماوسط بیابان مأمور بگـذاریم این را بایـد گذاشت در مورد عمل حل شود چون یك جاهائی که آباد است محل آباد مملکت است و جنس هـم زیاد است در آن نقاط شعبه‌های‌خرید زیادتشکیل‌میشودو بقول آقای‌دهستانی شش فرسخ هم نخواهد بود و کمتر معین میشود ولی در یك جاهائی که آبادی‌ها نزدیك نیست مثلاً فرض بفرمائید در کرمان‌چطورما میتوانیم تقبل شش فرسخ را کرده باشیم .

رئیس ـ حالا عده برای رأی کافی‌است به‌پیشنهادها رأی گرفته میشود . پیشنهاد آقای مرآت اسفندیاری دوبـاره خوانده میشود و رأی میگیریم .

(بشرح سابق خوانده شد)

رئیس ـ رأی‌میگیریم به‌پیشنهاد آقای‌مرآت‌اسفندیاری موافقین قیام فرمایند (عده کمی قیام نمودند) تصویب نشد رأی میگیریم‌به پیشنهاد آقای فرمانفرمائیان کسانی کـه موافقند قیام فرمایند (عده کمی بر خاستند) تصویب نشد

پیشنهادی از طرف چند نفر از آقایان رسیده است قرائت میشود :

پیشنهاد میکنیم خرده‌مالکینی که کمتر ازیك‌تن ونیم غله دارند از تعهّدمازادمعاف شوند ـ کاظمی ـ دولت‌آبادی رفیعی ـ دهستانی ـ امیر ابراهیمی .

رئیس ـ آقای کاظمی .

کاظمی ـ اینموضوع چند دفعه در مجلس بطرق‌مختلف عرض شد ولی نمیدانم چرا آقایان نمایندگان نمیخواهند باین موضوع توجه کنند ؟ همانطور که بنده در یکـی از نطق‌های قبل از دستور هم عرض کردم یك جائی است در کرمان باسم قهستان که‌غالب مالکین آنجا پانزده من بذر بیشتر نمیکارند و محصولشان هم‌از یک تن شاید کمتراست و آنهـا هم مشمول مقررات تحویل مازاد هستند واز آنها مازاد میخواهند و این موضوع در خیلی از نقـاط ایران هست اصلاً معنی مازاد این است کـه کسی زیاد تـر از خوراك خودش داشته بـاشد زارعینی کـه یـک تن بیشتر حـاصل ندارند اصلاً مازاد ندارند یك نکتهٔ دیگرهم هست که مبتلا به زارعین و مـالکین است و من ندانستم چرا مأمورین وزارت دارائی نخواستند موافقت کنند و آن این است که بسیاری از مالکین و خرده مالکین مخـارجی دارند که باید جنس بپردازند مثلاً یك باغبان دارند مکاری دارند که بآنها ماهیانه بیست من ، سی من ، پنجاه من گندم و جو میدهند و این باید درمخارج آنها منظور شود وحالا نمیشود درصورتیکه گاوبندانی‌هستند که درملك دیگران گاوبندی میکنند ولی مالك نیستند بعد از تمام مخـارج شاید پنج شش تن اضافه دارند آنها از پرداخت مازاد معاف هستند ولی‌یك کسی که‌اسمش مالك‌است اگر یك تن ونیم هم محصول داشته باشد باید مقداری‌از آنراباسم مازادبدولت بدهدواگر احصائیه و آمار دقیق داشته باشیم ملاحظه خواهید فرمود جنسی که از این‌خرده مالکین گرفته میشودحتماً مقدار زیادی‌هم‌نیست و جز زحمت و دردسر نتیجهٔ ندارد این را از آقایان استدعا میکنم‌توجه بفرمایند که اگر یك تن ونیم کمتر داشته‌باشند

معاف باشند و این مساعدت را نسبت بیك عده مردم بیچاره و فقیر بفرمایند .

رئیس ـ آقایانی که باپیشنهاد آقای کاظمی موافقند قیام فرمایند (عدهٔ برخاستند) .

بعضی از نمایندگان ـ تصویب شد .

رئیس ـ مشکوك است باید دومرتبه رأی بگیریم .

بعضی از نمایندگان ـ اگر مشکوك است باورقه باید رأی گرفته شود .

مجدضیائی ـ بنده اخطار نظامنامه‌ای دارم (رئیس بفرمائید) عرض کنم ایندفعه هم مطابق ماده ۸۴ با قیام وقعودرأی گرفته‌میشود. درماده۸۴میگوید:هر گاه‌دفعه‌اولی نتیجه مشکوك باشد در دفعه ثانی بهمان طریق رأی گرفته میشود . ایندفعه هم باید باقیام وقعود رأی گرفته شود .

رئیس ـ آقایانیکه میخواهند رأی بدهند درست قیام کنند وآقایانیکه نمیخواهند رأی بدهند به نشینند چون دفعه پیش بعضی ازآقایان نیم نشسته ونیم ایستاده بودند مشکوك شدرأی میگیریم آقایانیکه باپیشنهاد آقای کاظمی موافقند قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد . آقای دهستانی‌هم گویا منظورشان تأمین شد .

دهستانی ـ پس میگیرم پیشنهادم را .

رئیس ـ پیشنهادی از طرف آقایان امیرتیمور و نراقی و طباطبائی است خوانده میشود :

ماده واحده را بشرح ذیل پیشنهادمیکنیم .

ماده واحده ـ مقررات ماده واحده مصوب ۲۴ خرداد ۱۳۲۱ فقط قسمت مربوط بجمع آوری جنس و سود صدی دوازده از این تاریخ تامدت دوسال تمدید میشود .

رئیس ـ آقای امیرتیمور .

امیر تیمور ـ موضوع سودکارخانجاتش با پیشنهادآقای دکترطاهری فعلاً یك صورت دیگری پیدا کرد وامیدواریم بزودی‌قانونش‌را دولت به‌مجلس پیشنهاد کندامااین‌پیشنهادی که بنده تقدیم کرده‌ام با اصل ماده واحده تفاوتی که دارد یکی‌این‌است که‌ازاین تاریخ بموقع‌اجرا گذاشته شود چون در مادهٔ واحده پیشنهادی دولت از مهر گذشته بود و این معنی ندارد مثل‌اینکه ماقانونی‌بگذرانیم که از مهر گذشته مردم مکلف باشند که ساعت هشت ازخانه‌شان بیرون بیایند این اصلاً منطق ندارد ماهرقانونی را که‌میگذرانیم بایدبرای از حالابعد باشد مسئلهٔ دیگری که هست وخیلی موردتوجه بنده است و بهش اهمیت میدهم این است که در مادهٔ واحدهٔ اسفند ۱۳۲۱ مسئله باربری‌هم ضمیمه است و باستناد این قانون یك‌اداره باربری تشکیل دادند که اگر یك کمیسیونی برای رسیدگی تشکیل بشود من حاضر هستم و تعهد میکنم که اثبات کنم این ادارهٔ باربری بیش ازسیصد میلیون‌تومان بمردم ضرر زده است و بدون جهت اموال و مال‌التجاره های تجار راضبط کردند ومصادره کردند ویك‌پایهٔ‌غلطی گذاشتند که در دوره سیزدهم مکرردراینجا بحث کردیم ناله کردیم و بجائی نرسید حالاهم اگر این وضعیت باز بهمان حال‌باقی بماند همان عمل گذشته را دولت میخواهد تجدید کندوشاید میلیون هامال مردم از بین برود و بمردم خسارت وارد شود الآن میلیونها مال مردم در توقیف ادارهٔ باربری است که بی‌جهت از بین خواهد رفت و حالاهم بدون جهت یك قدمی را دورهٔ چهاردهم برمیدارد که کاملاً بضرر مردم است وبنده خواهش میکنم که آقایان‌موافقت‌بفرمایندکه‌موضوع‌باربری ازاین مادهٔ‌واحده حذف شود بند، باگرفتن مازاد واخذ تعهد کمال موافقت را دارم ولی موضوع باربری را اصلاً موافق نیستم و بدولت هم مربوط نیست بعلاوه مطابق اختیاراتی که بدکتر میلسپوداده‌شده اومیتواند راجع بامورمربوط‌به‌حمل‌و نقل هم یك کارهائی بکند آن بجای خودش ولی شما اینجا دو آتشه‌اش نکنید که بیشتر مزاحم مردم بشوند وکارهائیرا که‌ادارهٔ‌باربری باستناداین قانون کرده‌است صحیح تشخیص شود این بضررمملکت است این خلاصهٔ پیشنهاد ما بود الآن ملاحظه بفرمائید اداره باربری میگوید کلیهٔ‌مسئولیّت حمل و نقل با ما است ولی بارنامهٔ که میدهند و مال مردم از بین میرود وقتی مراجعه میکنند می گوید مسئولیت با ما نیست و بااین ترتیب تمام اموال مردم وتجار از بین میرود .

رئیس ـ آقای فداکار .

فداکار ـ عرضی‌ندارم میترسم مخالفت کنم تصویب شود .

رئیس ـ آقای دکتر زنگنه

دکترزنگنه ـ موضوعی راکه آقای امیرتیمور درقسمت باربری فرمودند من‌عرضی ندارم ولی اینکه فرمودند ازاین تاریخ اجرا شود این عمل در حقیقت یك جایزه‌ای خواهد بود برای‌اشخاصی که تعهدات خودشان را انجام نداده‌اند آنهائیکه عمل‌نکرده‌اندمی گوئیدمعاف‌باشندولی‌آن‌کسانی که عمل کرده‌اند که کرده‌اند واین صحیح‌نیست‌باید طوری در نظر گرفته شود که دولت بتواند کسانی را که به تعهد خودشان عمل نکرده‌اند ازشان بگیرد و مجازات کند و بنظر بنده همینطور که دولت پیشنهاد کرده است بهتراست .

امیر تیمور ـ بنده موافقت‌میکنم که فقط قسمت باربری حذف شود و همینطور هم پیشنهاد کرده‌ام .

رئیس ـ پیشنهاد اصلاحی آقای امیر تیمور خوانده می شود .

پیشنهاد می کنم از سطر اول ماده واحده قسمت مربوط به باربری حذف شود .

دکترطاهری ـ این پیشنهاد فعلاً رأی لازم ندارد در موقع رأی به ماده تقاضای تجزیه بکنید اگر مجلس رأی نداد حذف میشود (صحیح است)

رئیس ـ پیشنهادآقایان فداکار وامامی هم که مربوط به تبصره است موردی ندارد .

پیشنهاد آقای مجد ضیائی :

وسائل تسهیل حمل و نقل و تشکیل شعبات در مرکز و دهات درشهرستانها برای‌اخذ تعهد غله اقدام فوری‌بعمل‌آورند

مجدضیائی ـ مسترد میکنم .

رئیس ـ پیشنهادآقای دکترزنگنه هم مربوط به تبصره است . آقای‌محمد طباطبائی‌هم پیشنهادی داده‌اند که تشریف ندارند .

پیشنهاد آقای کام بخش قرائت میشود :

پیشنهاد میکنم تبصرهٔ زیر اضافه شود :

محل انبارهای مازاد غله بایستی طوری تعیین‌شود که در دسترس همه واقع بوده و طوری نباشد که حمل غله موجب بازماندن زارعین ازکارهای کشاورزی شود .

رئیس ـ آقای کام بخش .

کام‌بخش ـ نظیراین پیشنهاد رد شدولی بنده‌لازم‌میدانم توضیحی بدهم که دولت انبارهای غله‌را طوری درنظربگیرد که فاصلهٔ زیادی با دهات نداشته باشد مثلاً الآن جاهائی هست که در حدودهیجده فرسخ انبار غله ازدورترین نقاط فاصله دارد مثلاً نسبت به خرقان قزوین انبار یك طوری قرار گرفته است که سه روز بایستی غله را حمل کنند و برسانند وتحویل دهند و سه روز هم برگردند و معمولاً هم زارعین‌جنس ارباب‌راحمل‌میکنندبایستی‌تمام‌وقت‌این زارعین صرف حمل کردن و برگشتن بشود و برای هر دفعه شش روزمعطل شوند و گرفتار اینکارباشند از این نقطهٔ نظربنده پیشنهاد کردم که حتی‌الامکان کاری بکنند که‌انباردردسترس باشد منتهی اگرتفاوت کرایهٔ پیدا میکنند آن تفاوت کرایه را از مالك بگیرند .

رئیس ـ آقای فرخ

فرخ ـ دولت نمیتواند در هر نقطه‌ای انبار داشته باشد واین پیشنهاد را عملی کند یك چیزی ما میگوئیم ولی فکرنمیکنیم دولت بچه وسیله میتواند عملی کند و وسائل آنرا تهیه کند .

رئیس ـ رأی‌می گیریم به پیشنهادآقای کام بخش‌موافقین قیام فرمایند (عده کمی قیام نمودند) تصویب نشد .

پیشنهادی آقای اقبال داده‌اند که خودشان نیستند .

پیشنهاد آقای دهستانی خوانده میشود :

تبصرهٔ زیر را پیشنهاد میکنم :

تبصره ـ دولت مکلف است که درجمع آوری مازاد غله برخلاف آئین نامه که به تصویب کمیسیون دارائی رسیده عملی ننماید .

فریور ـ این پیشنهاد معنی ندارد ، قابل طرح نیست .

دهستانی ـ اجازه بفرمائید توضیح عرض کنم .

رئیس ـ تمام قوانین و قانون اساسی همه معنی پیشنهاد شما است دولت حتماً باید قوانین و آئین نامه هائی که از مجلس گذشته است عملی و اجرا کند حالا اگر یك وزیری عمل نکند برخلاف قانون عمل کرده است نمیشود حالا شما یك چنین مادهٔ مثبتی پیشنهاد کنید .

دهستانی ـ آقای وزیر دارائی فرمودند که ما مطابق آئین نامه رفتار میکنیم بنده خواستم عرض کنم که درهمان آئین نامه یك مقداری برای افراد معین شده است که هر کس برای خودش میتواند بیاورد ولی بعد بخشنامهٔ صادر شد که فقط مالکین میتوانند بیاورند و مفاد آن آئین نامه را اجرا نکردند حالا اگر آقای وزیر دارائی بفرمایند که تخلف از آن آئین نامه نخواهند کرد من قانع میشوم ومسترد میکنم و اگر تخلف کردند من ناچارم سئوال یا استیضاح کنم و عجالتاً پیشنهادم را پس میگیرم .

رئیس ـ آقای صدر قاضی پیشنهادی کرده‌اند وحاضر نیستند پیشنهاد آقای ثقةالاسلامی

ثقةالاسلامی ـ پیشنهاد بنده هم مربوط بتبصره است پس میگیرم .

رئیس ـ پیشنهاد آقای حکمت :

پیشنهاد میکنم تبصرهٔ ماده واحده ۲۴ خرداد این طور اصلاح شود .

بعضی از نمایندگان ـ تبصره که از میان رفت آقا .

مهندس فریور ـ آقا کی تبصره ازبین رفت ؟ اینجا یك خلط مبحثی شد و رأی دادند هیچکس نمیخواست که اصل تبصره از بین برود همه اینطور نظر داشتند که طرز عمل و اجرای تبصره را بصورت قانون بیاورند یك مرتبه مطلب گذشت وحالا می‌بینم که مجلس اینطور متوجه شده است که تبصره از بین برود تا آن قانون بیاید ولی اینطور نیست (طوسی ـ از بین نرفته است قرار شد تا دو هفته دیگر یك قانونی برای اجرای تبصره بیاورند) بنده میتوانم ادعا کنم که بمذاکرات مجلس گوش میدهم ولی حالا متذکر میشوم که تبصره دارد از بین میرود (بعضی از نمایندگان ـ خیر از بین نرفته است) پس اگر تبصره سرجایش هست که بنده عرضی ندارم .

رئیس ـ مجلس هم همینطور رأی داد که برای اجرای تبصره قانون بیاورند (صحیح است)

دکتر عبده ـ پیشنهاد آقای دکتر طاهری بتبصره اضافه میشود نه اینکه تبصره حذف شود .

فداکار ـ البته تبصره هست ننگ است برای دورهٔ چهاردهم اگر این کار را بکنند .

رئیس ـ پیشنهاد آقای حکمت قرائت میشود :

دولت موظف است برای کالاهائی که از کارخانه های داخلی وشرکتها تهیه میشود درسال بادرنظر گرفتن بهای تولید صدی بیست و چهار سود برای صاحبان سهام منظور دارند هریك از مدیران کارخانجات که بهر نوع وهرشکل تخلفی از این تبصره نمودند به‌حبس تأدیبی ازشش ماه تاسه سال محکوم خواهند شد .

رئیس ـ آقای حکمت .

دکتراعتبار ـ مسترد بفرمائید .

حکمت ـ اگراجازه میفرمائید مستردنمیکنم میخواهم حرف بزنم . هرچند این جا یك پیشنهادی از طرف آقای دکتر طاهری شد ومورد موافقت مجلس واقع شد ولی بعقیدهٔ بنده مانع از این نیست که اگر اصلاحاتی هم در تبصره بنظر میرسد گفته شود (صحیح است) عرض کنم از شهریور باین طرف اکثریت مردم دریك فشار عجیبی قرار گرفته اند و علت آن هم این‌است که این قوانینی که وضع میشود اجرا نمیشود ودولت سست عنصری بخرج میدهد ورعایت اجرای قانون را نمیکند و یك عدهٔ این عملیات را میکنند . آقا دزدی انواع و اقسام دارد یك دزدی است سر گردنه را میگیرد و آدم میکشد ومال مردم را میبرد و یك دزدی‌هم هست که یك جنس‌را یك تومان تمام‌میکند و پنجاه تومان میفروشد این کار را درهر مملکتی دزدی میدانند یك‌چیزی بخاطرم آمد گویا سفر شانزده سال پیش بود درپاریس‌بودم یك گوشت فروشی نزدیك هتلی که ما منزل داشتیم بود

یك روز دیدم زنش گریه میکند علت را پرسیدم گفت شوهرمرا گرفته‌اند که یکقدری گوشت را گران فروخته است یا جنس عوضی داده است نمیدانم گفت گوشت خوك را عوضی داده است پس از پانزده روز دیدم آن زن سیاه پوشیده است گفت شوهرمرا اعدام کردند اگر قوانین سختی باشد و جلوی اجحافات را بگیرد مردم اینقدر در زحمت نخواهند بود بنده درهمین سفری که بشیراز رفتم خدای‌واحد را شاهد میگیرم که یك دختر شانزده ساله را دیدم که یك بندی بکمرش بسته بود و کهنه های ریشه ریشه بآن بسته بود که ستر عورت بکند وپیرزن ها را دیدم که لخت بودند ویك گونی بخودشان بسته بودند باز خدا را شاهد میگیرم که دیدم یك پسر شانزده ساله بکلی لخت بود و دستهایش را بجلو وعقب گذاشته‌بود و گدائی میکرد (دکتر کشاورز ـ چشمشان کور شودچون نمیفهمند) با این حال آیاانصاف است که متقال‌را متری شش تومان ، هفت تومان بفروشند آیا این را دزدی نمیگویند ؟ آیا این انصاف است ؟ آقایان شما نمایندگان ملت هستید باید جلوی این چیز ها را بگیرید خود آقایان باید متوجه این‌خطر باشند اگر دیگی زیرش آتش است باید عقلاً این آتش را کم کنند حالا مختارید میخواهید قبول کنید میخواهید بگذارید به طبیعت که هرچه میخواهد بشود بنده اصراری هم به قبول ندارم .

رئیس ـ آقای نقابت .

نقابت ـ بنده خیال میکردم آقای حکمت ازبیچارگی مردم خبر ندارند و حالا خوشوقت هستم که خبردارند . (حکمت ـ بنده خودم را جزء مردم میدانم و از مردم هستم و از سی سال پیش همیشه با مردم بودم) بنده در یکی از کارخانجات سمت مشاوری داشتم در خلال کار استعفا کردم دلیلش این بود که دیدم این کارخانه بغچه ریسمان را تمام میکند به هشت تومان باید صدی دوازده هم نفع بآن اضافه کند و بفروشد ته تومان یا نه تومان و نیم این را در بازار شصت تومان میفروشد و امروز میفروشند هشتاد تومان (دکتر معظمی ـ صد و بیست تومان) بعضی قسمت ها نمره ۱۰ و ۱۲ را میفروشند بقول آقا صد و بیست تومان و این فجایعی را که میفرمایند کاملاً صحیح است و باید یك محاکمهٔ قانونی برای اینکار ایجاد کرد وبنده معتقدم که باید وسیلهٔ طرح کرد که محاکمه اینها مبتنی بریك تعصبی باشد تا یك تشفی خاطری حاصل شود این ظلم و جنایاتی که فرمودند نسبت بفروش وقیمت منسوجات بنده کاملاً تصدیق دارم و نظر مجلس شورای ملی از اول جلسه تا بحال این بود که آقایانی که پیشنهاد کردند که صدی دوازده صدی بیست بشود رد شد و بنده تصور میکنم که مجلس شورای ملی با بالابردن سود موافق نبود و نخواستند صدی دوازده‌را صدی بیست بکنند و آنوقتی که آقای حکمت عصبانی شدند و فریاد کردند که این دزدی است بنده تصور کردم که ایشان اوقاتشان تلخ شده است که چرا صدی دوازده صدی بیست نشده است و حالا فهمیدم که اشتباه کرده ام . الآن نظر آقایان و نظر مجلس کاملاً تشخیص شده که باید این صدی دوازده بتمام معنای کلمه اجرا شود آن روزی که درمجلس سیزدهم این پیشنهاد شد گویا پیشنهاد آقای نراقی بود (عدهٔ از نمایندگان ـ مال آقای روحی بود) بنده آنروز گفتم که جای این پیشنهاد اینجا نیست ولی باور کنید آن روز تجار و سرمایه داران و صاحبان سهامی که در مجلس بودند همه بلند شدند و رأی دادند این یك حرفی نیست که قابل تحمل باشد که یك ملت لخت و عوری ساتر عورت نداشته باشد وما بگوئیم که مجلس دارد نگاه میکند این را بهم تهمت نزنیم این فکر درمجلس بهیچوجه نیست (ایرج اسکندری ـ هست) اینقدر سوء نظر بیکدیگر نداشته باشید این نظریکه ابراز شد که دولت برای اجرای این تبصره یك قانونی پیشنهاد میکند بنده خیال میکنم وبا آشنائی که به فکر آقایان رأی دهندگان دارم نظرشان این نبوده است که مطلب مدفون شود وبنده فعلاً خواهش میکنم ازآقای دکترطاهری که آن پیشنهادرا دادند این موافقت را بکنند که این تبصره عیناً بماند ومجلس موافقت بکنند که به تبصره

اضافه کنند کـه دولت مکلف است طریقهٔ اجرا و مقررات راجع به اجرا را در ظرف دو هفته پیشنهاد کند وقتی که اینطور در نظر گرفته.شود نظر آقای حکمت هم تأمین خواهد شد .

رئیس ـ آقای دکترطاهری .

دکتر طاهری ـ بنظر بنده همانطور کـه عرض کردم برای تعیین سود محصول کارخانه جات یک حدّ عادلانهٔ باید معین شود ومجازات شدیدهم برای متخلفش معین شود امـا بعقیدهٔ من سود صدی دوازده سود عادلانه نیست اگر آقایان سود صدی دوازده را عادلانه میدانند باقیش را پیشنهاد بکنند که برای اجرایش لایحهٔ بیاورند اگرعادلانه نیست پس بایستی حد عادلانهٔ را که مجلس درنظر دارد تعیین کند. پیشنهاد بنده این است که دولت درظرف پانزده روز یك لایحهٔ بیاورد با سود صدی دوازده صدی شانزده صدی بیست هرچه هست مجلس موافقت میکند ومقرراتی راهم برای مجازات متخلفین درنظر بگیرند این پیشنهاد بنده بوده است بنده در هیچیك از کارخانجات سهام ندارم و طرفدار این اجحافات هم هیچ آدم با وجدانی نیست ولی بایستی قانونی که میگذرد عملی وعادلانه باشد قانون صدی دوازده دوسال بود وعملی نشد (فداکار ـ نخواستند عملی کنند) عملی نبود تعطیل میشد کارخانه ها (دکترعبده ـ نانوا ها را برای یك تخلف جزئی شلاق میزدند ولی این رانخواستند عملی کنند) حالا اگر اکثریت مجلس عقیده اش این است که این تبصره که عبارت است ازسود صدی دوازده بهمان منوال باقی باشد آنوقت باید لایحـهٔ برای اجرایش بیاورند ولی اگر مجلس موافق باصدی دوازده نباشد باید لایحه برای اصلش بیاورند

رئیس ـ بسیاری ازآقایان اجازه خواسته اند وعده هم هفتاد وهشت نفراست ورأی نمیشودگرفت بنده تصور میکنم بهتراست آقایانی که دراین موضوع نظر دارند برای جلسه آتیه درخارج بنشینند این قضیه را حل کنند آقای دکتر طاهری هستند آقای ملك مدنی هستند آقای دکتر عبده آقای مهندس فریور آقای دکترآقایان وطوری این تبصره را ترتیب بدهند که نظر آقایان تأمین شود .

دکتر عبده ـ ما اتخاذ سند میکنیم در صورت جلسه قید شود که تبصره بحال خودش باقی است (صحیح است)

بعضی ازنمایندگان ـ ختم جلسه .

دکترکشاورز ـ بنده باختم جلسه مخالفم .

رئیس ـ اکثریت نیست . فعلاً آقای دکتر مصدق هم راجع به پیشنهادجلسهٔ قبل خودشان توضیحی دارندبفرمائید

دکتر مصدق ـ درپیشنهادی که بنده درجلسهٔ قبل دادم نظرم این نبود که دولت ایران ازمعاملهٔ بامتفقین یك استفادهٔ ببردبنده نظرم این بود که دولت ایران در معاملهٔ با متفقین همچنانکـه تا بحال ضرر نکرده است حالا هم ضرر نکند مقصود این بود که جنس مطابق نرخی که برای دولت تمام شده ازقیمت خرید ازمالکین و کرایهٔ حمل و نقل و همچنین مخارج اداری در نظر گرفته شود و بهمان قیمت بدهند که دولت هم ضررنکند .

رئیس ـ آقای سید ضیاء الدین .

دکترکشاورز ـ چرا به بنده اجازه ندادید و میگوئید اکثریت نیست ؟

رئیس ـ اکثریت برای رأی نیست برای مذاکره که اکثریت هست .

سید ضیاءالدین ـ آقای دکتر کشاورز شما بفرمائید صحبت کنید .

دکترکشاورز ـ ماتبعیض ویك بام ودوهوا دیده بودیم اما نه اینقدر .

امینی ـ اشکالی ندارد چند نفر خارج شوند عده برای مذاکره هم کافی نخواهد بود

سید ضیاءالدین ـ بنده میخواستم عرض کنم این سومین جلسه ایست که ماراجع بیك لایحهٔ فوری دولت داریم صحبت میکنیم بنده تصور میکنم آقایانی ~~که~~ طهران تشریف داشتند قحطی را دریکسال قبل دیدند. مذاکرات دراطراف یك قانونی بنظر باهمیت آن قانون باید سریع تر یا بطئی تر باشد البته آقایان حق دارند هر کدام هراندازه لازم میدانند

در اطراف یك قانونی صحبت کنند ولی اگر بناباشد ما یك ساعت امروز مجلس کنیم دو روز دیگر هم یکساعت و یك قانونی که بعقیدهٔ دولت وبعقیدهٔ تمام آقایان نهایت اهمیت را داردباین کندی پیش برودبعقیدهٔ بنده موافق مصلحت نیست بنابراین اگر درادامهٔ مذاکرات آقایان موافق هستند بنده میخواستم جلسه را ادامه بدهند هرانـدازه که لازم است و مقتضی میدانند در اطراف قضیه صحبت کنند تا مطلب حل شود و تمام شود .

بعضی‌از نمایندگان ـ اکثریت نیست .

رئیس ـ آقای دکترمصدق از اول جلسه دودفعه به‌بنده مرقوم فرمودند واجازه خواستند .

دکترکشاورز ـ بنده میخواستم به بینم اجازهٔ را که به آقای سید ضیاءالدین دادید داخل دستور بود یا قبل از دستور اگرداخل‌دستور بود که دستوردیگرمطرح نبود اگر قبل‌از دستور بود که بنده قبلاً اجازه‌خواسته‌بودم‌ممکن است بفرمائید اجازه‌هائی که اول جلسه یادداشت کرده اندکیها هستند .

رئیس ـ آن اجازه‌ها موقعش گذشت .

دکترکشاورز ـ قبل ازدستور بنده اجازه خواستم‌ولی اجازه ندادند مطالبی بود که لازم است بعرض مجلس برسد مردم قند ندارند کارگرهای شهرداری را بیرون کرده‌اند . .

[۴ - موقع ودستور جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس ـ فعلاً عده برای مذاکره‌هم کافی نیست . اجازه بفرمائید جلسه را ختم میکنیم جلسه آتیه روز **یکشنبه ۵ شهریور سه‌ساعت پیش ازظهر** دستورهم استیضاح

(مجلس یکساعت و سه‌ربع بعدازظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - سیدمحمدصادق طباطبائی